

Perspectiefnota 2026

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Financieel kader 2026-2029	5
Structurele mutaties	6
Incidentele mutaties	7
Uitgangspunten Themabegroting 2026	8
Ontwikkelingen per programma	9
Programma 'Gezond welzijn vernieuwen'	9
Programma 'Meedoen aan de samenleving'	9
Programma 'Een thuis voor iedereen'	10
Programma 'Energie van morgen'	10
Programma 'Toonaangevend in de circulaire samenleving'	11
Programma 'Landschap in balans'	11
Programma 'Dienstverlenende overheid'	12
Ontwikkelingen per thema	13
Sociale Leefomgeving	14
Economische Leefomgeving	21
Fysieke Leefomgeving	25
Mensen, Middelen en bestuur	31
Algemene Dekkingsmiddelen	34
Overhead	35
Bijlage	38
Niet verwerkte aanvragen	38

Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2026. In deze nota schetsen we in hoofdlijnen het beleidsperspectief en het financiële beeld voor 2026 en de jaren daarna. Daarmee vormt dit document de opmaat naar de Themabegroting 2026.

Hoofdlijnenakkoord en Raadsagenda zijn de basis

Dit is het laatste jaar van het hoofdlijnenakkoord 2022-2026 'Daadkrachtig veranderen'. In dit hoofdlijnenakkoord zijn in tien programma's de ambities voor onze mooie gemeente vastgelegd. Een akkoord waarin we de resultaten niet in detail hebben vastgelegd, maar wel de weg ernaar toe hebben beschreven. Een weg die zich kenmerkt door daadkracht en door samenwerking. En daadkracht en samenwerking is nu belangrijker dan ooit. Want we werken in een omgeving die voortdurend wordt beïnvloed door externe ontwikkelingen zoals de herijking van het gemeentefonds, potentiële rijksbezuinigingen en nieuwe taken. En dit betekent dat we heldere keuzes moeten maken en moeten prioriteren, zodat we onze ambities kunnen realiseren en tegelijkertijd een gezond financiële positie voor de gemeente Heerenveen realiseren.

Naast het hoofdlijnenakkoord is ook de Raadsagenda, waarin vier onderwerpen als prioriteit zijn benoemd, een handvat. De dienstverlening van de gemeente, bestaanszekerheid van inwoners, duurzaamheid en wonen en huisvesting komen ook in de Perspectiefnota terug.

Opbouw van deze Perspectiefnota 2026

De opbouw van deze perspectiefnota is in grote lijnen gelijk aan de opbouw van de Perspectiefnota 2024. Een wijziging ten opzichte van vorig jaar is dat in deze perspectiefnota geen gevolgen op het (structurele) resultaat en de algemene reserve zijn opgenomen. Dit komt doordat de combinatie met de ombuigingen ertoe heeft geleid, dat deze gevolgen zijn opgenomen in het overkoepelende document (bijlage 1 bij het raadsvoorstel).

Project Gezonde Financiële Positie

In 2024 zijn we gestart met het project 'Gezonde Financiële Positie' (GFP). Afsproken is dat bij de perspectiefnota van dit jaar de integrale afweging plaats gaat vinden. De uitkomsten van het project GFP zijn in een separaat voorstel tegelijk met deze perspectiefnota aan de gemeenteraad gepresenteerd.

Financiële samenvatting

Mede door de voorstellen in deze perspectiefnota zal het geraamde resultaat voor de toekomstige jaren verder verslechteren. Er is voor gekozen om in deze perspectiefnota geen impact op het resultaat op te nemen, vanwege de samenhang met de ombuigingen en de uitwerking van de Voorjaarsnota van het Rijk en eventueel de Meicirculaire van het gemeentefonds. In het overkoepelende document (bijlage 1 bij het raadsvoorstel) zijn deze gevolgen gepresenteerd.

Leeswijzer

We starten deze perspectiefnota bij het financieel kader, daarna volgen de ontwikkelingen op de transities/programma's en de thema's. De thema-indeling sluit aan op de nieuwe thematische indeling zoals vastgesteld in de financiële verordening in februari 2024.

De programma's van deze perspectiefnota zijn:

- Circulaire transitie: Toonaangevend in de circulaire samenleving
- Woontransitie: Een thuis voor iedereen
- Landschap in balans: Landschap, klimaatadaptatie en biodiversiteit
- Dienstverlenende overheid
- Zorgtransitie: Gezond welzijn vernieuwen
- Sociale transitie: Meedoen aan de samenleving
- Energietransitie: Energie van morgen

De beleidsmatige thema's van deze perspectiefnota zijn:

- Sociale leefomgeving
- Economische leefomgeving
- Fysieke leefomgeving
- Mensen, middelen en bestuur

De opbouw van de toelichting op de thema's en programma's:

Elk thema begint met de kernboodschap en de onderwerpen waar we mee aan de slag gaan. Daarna volgen de ontwikkelingen op deze onderwerpen.

Financieel kader 2026-2029

De financiën van de gemeente Heerenveen staan onder druk. Niet alleen doordat we gekort worden door het Rijk in de Algemene Uitkering, maar ook door de hoogte van de uitgaven in exploitatie en investeringen. Om inzicht te krijgen in waar mogelijkheden zijn om een gezond financieel perspectief te krijgen is een project gestart. Dit project (GFP) bestaat uit een aantal deelprojecten. Naast deze Perspectiefnota 2026 worden ook ombuigingsvoorstellen gedaan en de uitkomsten van de meeste deelprojecten gepresenteerd. Dit moet in samenspraak met deze Perspectiefnota 2026 worden bekeken.

Het doel van deze Perspectiefnota 2026 is om inzicht te krijgen in de benodigde extra (structurele) gelden voor 2026 en verder. Doordat de financiën onder druk staan is kritisch gekeken naar de aanvragen die zijn voorgelegd en heeft een integrale afweging plaatsgevonden. Daarom is een keuze gemaakt om een deel van de aanvragen niet te verwerken in deze perspectiefnota en daarmee worden deze ook niet verwerkt in de Themabegroting 2026. De motivatie hierbij en een toelichting op de niet verwerkte aanvragen is opgenomen in de bijlage.

Toelichting autonome ontwikkelingen

Structurele mutaties

									(x € 1.000)
Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029	
Wmo indexatie hulp in de huishouding	S	Ja	O&O		-145	-153	-163	-176	
Wmo Maatschappelijke Opvang SD	S	Ja	O&O		-77	-77	-77	-77	
Wmo demografie	S	Ja	O&O		-254	-511	-773	-1.000	
Wmo demografie gedekt uit stelpost taakmutaties	S	Ja	O&O		254	511	773	1.000	
Specialistische jeugdhulp	S	Ja	O&O		-2.600	-2.600	-2.600	-2.600	
Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)	S	Ja	O&O		-100	-100	-90	-90	
WSW gedekt uit stelpost taakmutaties en uitkeringen	S	Ja	O&O		73	72	71	70	
Vroegsignalering	S	Ja	O&O	1,67	-180	-180	-180	-180	
Inburgering	S	Ja	O&O	1,90	-160	-160	-160	-160	
Lasten gymzalen	S	Ja	O&O		-50	-50	-50	-50	
Exploitatie zwembad	S	Nee	O&O		-1.005	-1.005	-1.005	-1.005	
Kabels en leidingen Personeelslasten	S	Ja	O&O	1,30	-150	-150	-150	-150	
Kabels en leidingen Dekking uit leges	S	Ja	O&O		150	150	150	150	
Wettelijke taken facilitair en arbo	S	Ja	O&O	1,80	-200	-200	-200	-200	
Kwartiermaker Europa	S	Nee	VHB	0,78	-116	-116	-116	-116	
Keten OOV scenario A	S	Ja	NB	3,56	-400	-400	-400	-400	
Veiligheidsregio	S	Ja	O&O		82	82	82	82	
Evenementenbureau	S	Nee	VHB		-100	-100	-100	-100	
Jongerenparticipatie	S	Nee	NB	0,45	-79	-79	-79	-79	
Maatschappelijke opgave wonen	S	Ja	O&O	12,00	-1.243	-1.372	-1.503	-1.563	
Regisseur energienetwerk	S	Nee	VHB	1	-138	-138	-138	-138	
Aanjager circulaire economie	S	Nee	O&O	0,2	-28	-28	-28	-28	
Vervanging Weidlånsbråge (investering € 6 mln)	S	Ja	O&O		0	0	-254	-251	
Recruiter en ondersteuner recruiter	S	Nee	O&O	2,00	-191	-191	-191	-191	
Nieuwe organisatie	S	Nee	O&O	1,80	-350	-350	-350	-350	
Ondernemingsraad	S	Ja	O&O	0,44	-44	-44	-44	-44	
Secundaire arbeidsvoorwaarden (reiskosten)	S	Nee	O&O		0	-400	-400	-400	
Werkbudget CC&A	S	Ja	O&O		-30	-30	-30	-30	
Correctie stelpost taakmutaties en uitkeringen	S	Ja	O&O		-223	-126	-508	-334	
Totaal structurele aanvragen				28,90	-7.304	-7.745	-8.512	-8.409	

Toelichting

De verschillende structurele mutaties worden bij de thema's toegelicht. Deze structurele mutaties hebben een negatief effect op het structurele resultaat voor 2026 en verder. Per aanvraag is aangegeven of deze mutaties Onontkoombaar & Onvermijdbaar (O&O), Voortzetting Huidige Beleid (VHB) of Nieuw Beleid (NB) zijn. Tevens is aangegeven hoeveel fte hiermee gemoeid is.

Incidentele mutaties

(x € 1.000)

Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027
Flexschil jeugd	I	Ja	O&O	2,00	-250	
Leerlingenvervoer	I	Ja	O&O		-400	
1e Inrichting It Bûtenplak	I	Ja	O&O		-43	
Strategisch adviseur Thialf en Sportstad	I	Nee	VHB	1,30	-214	
Bibliotheek	I	Ja	O&O		-150	
Bibliotheek gedekt uit stelpost taakmutaties	I	Ja	O&O		150	
Lelylijn	I	Nee	VHB		-250	
Onderhoud bruggen	I	Ja	O&O		-50	-50
Financiering EPF	I	Nee	VHB		-52	-52
Achterstanden vergunningverlening	I	Ja	O&O	1,20	-138	
I&I adviseur (AI)	I	Nee	NB	1,00	-105	-105
Programmaleiders transitie	I	Nee	VHB	3,10	-485	
Totaal incidentele aanvragen				8,60	-1.987	-207

Toelichting

Naast de structurele mutaties zijn er ook incidentele mutaties voorgesteld. Deze mutaties worden ten laste van de algemene reserve gebracht. De toelichting op deze mutaties is opgenomen onder de verschillende thema's waar deze betrekking op hebben. Per aanvraag is aangegeven of deze mutaties Onontkoombaar & Onvermijdbaar (O&O), Voortzetting Huidige Beleid (VHB) of Nieuw Beleid (NB) zijn. Tevens is aangegeven hoeveel fte hiermee gemoed is.

Uitgangspunten Themabegroting 2026

In deze Perspectiefnota 2026 zijn de aanvragen die zijn gedaan in het kader van Onontkoombare & Onvermijdbare ontwikkelingen opgenomen evenals aanvragen voor nieuw beleid en voortzetting huidige beleid. Wat niet is meegenomen in deze Perspectiefnota 2026, maar wel wordt verwerkt in de Themabegroting 2026 zijn:

- Indexatie
- Personeelsbegroting
- Actualisatie investeringen
- Actualisatie algemene uitkering (Meicirculaire)

Per onderdeel wordt hierna een korte toelichting gegeven over hoe hiermee om wordt gegaan en op welke wijze dit wordt verwerkt in de Themabegroting 2026.

Indexatie

Sinds de Themabegroting 2025 werken we met constante prijzen. Dat betekent dat we alleen het begrotingsjaar ophogen met het indexatiepercentage en de jaren daarna gelijk houden aan het begrotingsjaar. Door het hanteren van constante prijzen zijn de jaren vergelijkbaar. Deze wijziging van werkwijze komt voort uit de deelopdracht Indexatie van het project Gezonde Financiële Positie. Het toe te passen indexatiepercentage baseren we zoals ieder jaar op de inflatieverwerking in de Meicirculaire 2026. Deze is op het moment van schrijven van de Perspectiefnota 2026 nog niet bekend en daarom niet meegenomen. We stellen voor om het percentage voor de inkomsten en uitgaven gelijk te houden en geen afwijkend (lager) percentage voor de inkomsten te hanteren zoals in het verleden wel gebeurde. Voor meer informatie wordt verwezen naar de overkoepelende rapportage van het project Gezonde Financiële Positie, waarin de uitkomsten van de deelopdrachten zijn samengevat.

Personeelsbegroting

Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de actualisatie van de personeelsbegroting. Het gaat dan om de verwerking van de nieuwe CAO, de tredes, HR21 en dergelijke. De financiële gevolgen die voortkomen uit deze personeelsbegroting nemen we in de Themabegroting 2026 mee. Deze actualisatie zorgt niet voor uitzetting van fte, want die aanvragen zitten wel in deze Perspectiefnota 2026. Het betreft dus een actualisatie van de personeelsformatie.

Actualisatie investeringen

In de periode tot het opstellen van de Themabegroting 2026 wordt de investeringsbegroting geactualiseerd. Hierbij wordt gekeken naar de planning op basis van capaciteit, voorraad en markt en naar de realiteit van de geraamde investeringsbedragen. Dit kan financiële impact hebben, ten eerste op het benodigde krediet en daarmee de doorberekening in de kapitaallasten. Hierbij worden de gevolgen uit de deelopdracht investeringen (project DGF) ook meegenomen en verwerkt.

Actualisatie algemene uitkering (Meicirculaire)

In mei is de Meicirculaire 2025 beschikbaar gekomen. In deze circulaire wordt een overzicht gepresenteerd van de ontwikkeling van het gemeentefonds, de zogenaamde algemene uitkering. De uitkomsten van deze Meicirculaire is aan u gepresenteerd, maar deze is nog niet financieel verwerkt. Ook dat gebeurt bij het opstellen van de Themabegroting 2026.

Ontwikkelingen per programma

Thema's	Programma's/ transitie
Sociale Leefomgeving	Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie) Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie) Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Dienstverlenende overheid Cultuur
Economische leefomgeving	Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid Bestaanszekerheid
Fysieke Leefomgeving	Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Landschap in balans Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid
Mensen, middelen en bestuur	Dienstverlenende overheid

Ontwikkeling programma's

Programma 'Gezond welzijn vernieuwen'

De komende jaren staan we voor aanzienlijke uitdagingen binnen het sociaal domein. Door onder andere de vergrijzing neemt de vraag naar zorg en ondersteuning toe, terwijl de beschikbare middelen onder druk staan. Er wordt een tekort aan zorgpersoneel verwacht en de druk op mantelzorgers wordt groter. Daarnaast vraagt de transitie van zorg naar gezondheid en preventie om duurzame investeringen in voorliggende collectieve voorzieningen. Het is essentieel om verder in te zetten op oplossingen die zowel efficiënt als effectief zijn. Het programma 'Gezond welzijn vernieuwen' vormt de basis voor de beweging van zorg naar gezondheid en preventie en is het fundament voor financiële beheersbaarheid. Het programma brengt samenhang en focus, zodat we onze inspanningen gericht kunnen inzetten. Dit doen we samen in de driehoek: toegang, preventie en maatwerk. Flexibiliteit, samenwerking, samenhang en werken vanuit onze toekomstgerichte programmavisie zijn van essentieel belang om de uitdagingen aan te gaan, om zo ondersteuning te kunnen blijven bieden aan wie dat echt nodig heeft. De programma-inspanningen hebben een relatie met de onderdelen uit het thema sociale leefomgeving.

Programma 'Meedoen aan de samenleving'

Op 27 februari 2025 heeft de raad de visie op opvoeden en opgroeien vastgesteld. Dit vormt de basis voor een uitvoeringsplan. Ons toekomstbeeld is dat jeugdigen in 2035 opgroeien in een omgeving die hen de mogelijkheid biedt om liefdevol, veilig, gezond en kansrijk op te groeien. Om dit te realiseren, zullen we duurzaam investeren in een positieve en ondersteunende omgeving voor jeugdigen en hun opvoeders. We richten ons op doelgerichte preventie, het versterken van de pedagogische basis waarin jeugdigen waardevolle sociale relaties kunnen opbouwen. Waar het bieden van effectieve

ondersteuning en samenwerking tussen verschillende voorzieningen onderdeel van is. Ons doel is om jeugdigen en hun gezinnen zoveel mogelijk in hun eigen omgeving te ondersteunen en te versterken, zodat zij optimaal kunnen opgroeien en ontwikkelen. De programma-inspanningen hebben een relatie met de onderdelen uit het thema sociale leefomgeving.

Programma 'Een thuis voor iedereen'

Sneller, integraler, publieke waarde. Meer regie bij de overheid, volkshuisvesting. Dat is de kern van de transitie ten grondslag aan het programma 'Een thuis voor iedereen'. Wij willen dat huidige en toekomstige inwoners (o.a. van elders) een 'thuis' vinden en fijn wonen op een plek die passend is bij zijn/haar behoefte. We willen vitale dorpen en wijken die brede welvaart versterken en duurzaam zijn. Als gemeente Heerenveen nemen we hiervoor toekomstgericht een sturende, regisserende rol in het ruimtelijke en sociale domein in.

Door middel van een programmatische aanpak wordt gewerkt aan verschillende doelen. Deze doelen vloeien voort uit de door de gemeenteraad vastgestelde Woonvisie. Dit doen we in samenwerking met partners (zoals de woningcorporaties), marktpartijen en overheden (zoals de provincie, gemeenten in Zuidoost Fryslân en F4-gemeenten).

Programma 'Energie van morgen'

We werken aan duurzame energiebronnen die fossiele energie vervangen voor verwarming van gebouwen, voor mobiliteit en bij bedrijven. We werken aan klimaatdoelen voor 2050 en de daarvan afgeleide doelen voor 2030. De energietransitie zit op een kantelpunt; veranderingen komen snel op de gemeente af. Dankzij de programmatische aanpak kunnen we als gemeente flexibel meebewegen met en bijdragen aan de ontwikkelingen van die transitie.

Drie ontwikkelingen vragen op middellange termijn bijzondere aandacht van de gemeente:

Natuurvriendelijk isoleren

We willen energie besparen, door o.a. het isoleren van woningen. Naast het isoleren van vloeren en ramen, zijn ook daken en spouwmuren belangrijk om te isoleren. Beschermd vogels en vleermuizen kunnen hierbij echter verstoord worden. Om hen te beschermen, is het nodig om een Soorten Management Plan (SMP) op te stellen en te monitoren. Dat vraagt schaarse expertise van een ecooloog en een ecologische adviesbureau en kost veel geld (actuele raming is € 8 ton). Als we geen SMP opstellen en monitoren, kan de Specifieke uitkering (SPUK) Nationaal Isolatieprogramma (NIP) (momenteel 5 miljoen) niet gebruikt worden als subsidie voor dak- en spouwmuurisolatie.

Publiek energiebedrijf

Een mogelijk ingrijpende ontwikkeling is die van een publiek warmtebedrijf. In 2024 startten we ambtelijk een onderzoek naar mogelijke constructies voor een publiek warmtebedrijf (voor warmtenetten) en lokaal eigendom (voor opwek). We verkenden de rol die we als gemeente moeten, willen en kunnen nemen in een 'energiebedrijf' en hoe we hierin willen en kunnen samenwerken met andere publieke en maatschappelijke organisaties (o.a. provincie, andere gemeenten, OVEF, Alliander). In 2025 staat besluitvorming gepland door de raad. Afhankelijk van de constructie kan dit forse toekomstige inzet (geld en menskracht) van ons als gemeente vragen.

Nieuwe hoogspanningsverbinding

TenneT gaat een nieuwe hoogspanningsleiding tussen Ens en Vierverlaten realiseren die zeer waarschijnlijk langs Heerenveen komt. Deze 380kV-verbinding versterkt het landelijke elektriciteitsnet en maakt daarmee verduurzaming (veelal door elektrificatie) mogelijk. In 2025 vindt een keuze voor het tracé plaats. Omdat Heerenveen op een knooppunt ligt van mogelijke tracés, zullen de hoogspanningsverbindingen bij elk van de alternatieven langs Heerenveen komen. Dit zal (grote) gevolgen hebben voor de ruimtelijke inrichting, en inzet vanuit onze organisatie. De netcongestie heeft onze aandacht.

Programma 'Toonaangevend in de circulaire samenleving'

De urgentie voor circulair beleid neemt toe, mede door geopolitieke spanningen en de afhankelijkheid van schaarse grondstoffen uit het buitenland. Een circulaire economie versterkt onze leveringszekerheid en strategische autonomie.

Landelijk wordt het Nationaal Programma Circulaire Economie herzien.

Nederlandse overheden kopen jaarlijks voor zo'n 100 miljard euro in aan producten, werken en diensten. Hiermee hebben we als overheid een enorme impact om de urgente vraagstukken van vandaag aan te pakken. Er wordt door inwoners en de markt steeds meer naar de gemeente gekeken als opdrachtgever. Practice what you preach, maar ook stimulering van nieuwe ketens, zoals de biobased keten (Fryske vezelhennepedal). Daarnaast is het Rijk bezig om bij aanbestedingen binnen de Grond-, Weg-, en Waterbouw (GWW)-sector het uitvragen met MKI (milieukostenindicator) verplicht stellen. Ook de Europese CSRD-richtlijn vraagt meer transparantie van ons als gemeente betreft onze duurzame prestaties, dit vraagt om monitoring.

De ruimtelijke vraag naar circulaire functies zoals hergebruikcentra, materialen-/grondstoffenbanken en circulaire werkplaatsen groeit. Deze ruimteclaims moeten we meenemen in onze omgevingsvisie en ruimtelijke afwegingen.

Bij huishoudelijk afval verplaatst de focus naar het recyclepercentage. Hierbij krijgen we ook een nieuwe verplichting vanuit Europa van een recyclepercentage van minimaal 55%. Dit geeft mede aanleiding om de strategie en uitvoering die we hebben op afval- en grondstoffen rond huishoudens vast te leggen in beleid.

Programma 'Landschap in balans'

Ons klimaat verandert. Het wordt warmer, natter en droger. Hittegolven en heftige buien worden het nieuwe normaal en we krijgen vaker te maken met (langdurige) perioden van droogte. Dat is een bedreiging voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers en voor hun gezondheid en bezittingen. Dit betekent dat we ons moeten aanpassen aan een nieuw klimaat (klimaatadaptatie). Het betekent ook, dat we dit nieuwe normaal moeten accepteren en dat enige overlast door deze veranderingen onvermijdelijk is. Schade kunnen we voorkomen, maar vraagt veel aanpassingen van de omgeving en hoge investeringen. Een klimaatrobuuste inrichting om voorbereid te zijn en schade zoveel mogelijk te voorkomen vraagt om een grote investering (tot twintig miljoen), waarbij verstandig werken (werk met werk maken en "geen spijt maatregelen") en de beperking van onze middelen een decennia durende aanpak veroorzaken. Deze bestuursperiode maken we daarmee een start.

De biodiversiteit (ecosysteemdiversiteit, soortendiversiteit en genetische diversiteit) is de afgelopen decennia fors afgenomen. De leefomgeving van planten en dieren is minder

geworden, minder voedsel, veiligheid, ruimte voor voortplanting en verbinding, en minder variatie. Als gemeente maken we bij ons eigen beheer en onderhoud al lange tijd ecologische keuzes, maar we willen meer impact maken. De soortenrijkdom zal ook deze bestuursperiode blijven afnemen, maar we maken een start voor een steviger aanpak.

Programma 'Dienstverlenende overheid'

De stijgende verwachtingen van inwoners vragen om een toegankelijke, proactieve en gepersonaliseerde dienstverlening. Hierbij is er speciale aandacht voor digitale inclusie en het gebruik van begrijpelijke taal in zowel communicatie als systemen. Daarnaast is het van belang om ethiek en de menselijke maat te integreren in zowel de dienstverlening als de digitalisering.

Dit betekent dat we de komende jaren blijven inzetten om onze dienstverlening stap voor stap te verbeteren. De voorgaande jaren zijn besteed aan het op orde brengen van het fundament. Enkele onderwerpen hebben een langere doorlooptijd, omdat ze omvangrijke opgaven zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verbeteren van het proces- en projectmatig werken. Maar ook aan het goed vormgeven van participatiemogelijkheden.

In 2025 is de visie op dienstverlening aan de gemeenteraad voorgelegd. Onze dienstverlening wordt hiermee: vraaggerichter, procesgerichter en integraler, meer digitaal en met meer participatie. Daarnaast maken we stappen in het continu meten van de tevredenheid over onze dienstverlening. Wanneer het gevolg van de nieuwe visie is dat er extra middelen noodzakelijk zijn, dan komen we daar bij u op terug.

Ontwikkelingen per thema

Sociale Leefomgeving

Us Mienskip

Input vanuit de raadsagenda

- Bestaanszekerheid van inwoners
- Cultuur

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Samen werken aan welzijn
- Geven om gezondheid en zorg
- Een sterke sociale samenhang
- Verbinding zoeken in vrije tijd
- Een veilige gemeente

De handen ineen voor een sterker sociaal netwerk

De mate van sociale samenhang maakt een samenleving sterker. Een sociaal netwerk, het verenigingsleven, de nabijheid van fijne burens, vrienden of familie; het draagt allemaal bij aan dat wat voor mensen belangrijk is. Dit geldt zowel voor ieders welzijn en gezondheid als voor hun behoefte aan kwaliteit van zorg, kansengelijkheid en veiligheid. In tijden van financiële schaarste en krapte op de arbeidsmarkt moeten we als gemeente nog meer dan anders een beroep doen op dit sociale netwerk. We hebben als overheid simpelweg niet de middelen om in alle behoeften te voorzien.

We gaan aan de slag met:

- Betaalbare en beschikbare zorg
- Positieve gezondheid en een sterk sociaal netwerk
- Sport en Cultuur
- Gelijkwaardigheid

Ontwikkelingen

Sociaal domein onder grote druk

De kosten in het sociaal domein stijgen al jaren. We zien een toename in gebruik, stijgende tarieven, complexere zorgvraag en vergrijzing. Tegelijkertijd worden we vanaf 2026 gekort door het Rijk. Efficiënte en effectieve oplossingen zijn nodig om zorg en ondersteuning te kunnen blijven bieden aan wie dat echt nodig heeft. De Wmo, Jeugdwet en Participatiewet zijn bovendien wettelijke taken met een zogenaamde open einde regeling: er is geen budgetplafond en ondersteuning moet geboden worden aan wie dat nodig heeft. Binnen iedere wet leggen we eigen accenten om deze zorg en ondersteuning te kunnen blijven bieden en betalen. In de breedste zin werken we aan de beweging van zorg en ondersteuning naar preventie en gezondheid. Hiermee willen we juist de inzet van duurdere en zwaardere (zorg)vragen voorkomen. Dit doen we sociaal domein breed.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Sinds de besluitvorming MJP-II met een taakstelling op de Wmo de hanteren we voor de Wmo-uitgaven het principe: 'eenvoudig en sober waar het kan, professioneel waar nodig'. Dit heeft gezorgd voor een eerste verlaging van de uitgaven van maatwerkvoorzieningen.

Het programma 'Gezond welzijn vernieuwen' (zorgtransitie, beweging van zorg naar preventie en gezondheid) fungeert als kapstok voor onze inspanningen en uitgaven. Dit programma zorgt voor focus, samenhang en efficiëntie. Onze strategie is zakelijk. Hoewel we ons bewust zijn van de noodzakelijke veranderingen om überhaupt ondersteuning te kunnen blijven bieden in de toekomst, brengt deze inzet spanningen met zich mee en heeft het impact op inwoners, medewerkers en zorgaanbieders.

Op basis van de ervaringen en cijfers van 2024 lijkt de prognose voor de komende jaren positief door de genomen maatregelen. Tegelijkertijd zijn er grote onzekerheden zoals stijging in het gebruik van hulp in het huishouden en stijgende tarieven. Mogelijke bezuinigingen in het voorliggend veld (preventie) kunnen ervoor zorgen dat het gebruik van maatwerkvoorzieningen juist weer toeneemt. Vanaf 1 januari 2027 verdwijnt het abonnementstarief en wordt het gebruik van de Wmo weer inkomensafhankelijk. Het is nog niet bekend wat dit betekent voor de financiën van de gemeenten.

Jeugdwet

De visie op opvoeden en opgroeien is vanaf 2025 richtinggevend voor de budgetten op het gebied van jeugd. We kunnen niet om de stijgende kosten voor jeugdhulp heen. Gemeenten zijn vanuit de jeugdwet verplicht om passende zorg te bieden. Dit betekent dat gemeenten de kosten voor jeugdhulp betalen. Het beheersen van deze uitgaven vormt een complexe uitdaging door verschillende factoren, namelijk landelijke ontwikkelingen, onvoorspelbare zorgvraag, (externe) verwijzingen, complexe zorgbehoeften en open-einde regeling.

Vanuit het programma 'Meedoen aan de samenleving' (sociale transitie) gaan we inzetten op het toekomstbeeld van 2025: Liefdevol, gezond, veilig en kansrijk opgroeien in de gemeente Heerenveen. Dit is uitgewerkt onder het programma meedoen aan de samenleving.

Asiel en migratie

We streven een warm welkom voor onze statushouders na, maar asiel en migratie blijft een gevoelig thema. Zo ligt er landelijk een wetsvoorstel klaar dat de voorrang van statushouders wil gaan verbieden. Lokaal anticiperen wij hierop door dit onderwerp ook te bespreken met de woningbouwcorporaties in relatie tot de prestatieafspraken. Het wetsvoorstel kan namelijk gevolgen hebben voor de plaatsing van, aan onze gemeente gekoppelde statushouders. Deze is nu al moeizaam door het woningtekort. Ook de beoogde intrekking van de spreidingswet kan gevolgen hebben voor gemeenten. Welke gevolgen dit zullen zijn, is op dit moment nog niet duidelijk. De opvang van onze Oekraïense ontheemden zal ook in 2026 de nodige inzet van ons blijven vergen. Hoewel de Europese regelgeving, de zogenaamde Regeling Tijdelijke Bescherming (RTB), op dit moment nog actueel is tot maart 2026, verwachten wij dat de opvang in 2026 verlengd zal worden. Of via tijdelijke Europese regelgeving of via een landelijke tijdelijke regeling. Zodra er meer duidelijkheid is over de hiervoor genoemde ontwikkelingen binnen het dossier asiel en migratie, wordt de raad hierover geïnformeerd.

Onderwijshuisvesting

Het 'ToekomstWIJS Scholenplan', eerder bekend als DIHP PO en IHP VO, brengt ook in 2026 verschillende opgaven met zich mee. In 2026 worden verschillende kindcentra of de voorbereiding voor de (ver)nieuwbouw ervan gestart. Voorbeelden zijn in ieder geval de vernieuwbouw van Kindcentrum De Buitenkans, nieuwbouw van Kindcentrum Albertine Agnes, nieuwbouw van Kindcentrum De Greiden, inclusief gymzaal en het opstarten van de toekomstige nieuwbouw Sint Jozefschool.

Olympische Spelen

Topsport Noord heeft de visie om een voorbereidingscentrum voor de Olympische Winterspelen in Heerenveen te ontwikkelen. Naast shorttrack en langebaanschaatsen wordt met name gedacht aan curling, bobslee en skeleton. Hiermee kan clustering plaatsvinden van Olympische Wintersporten.

Topsport Noord wil actief bijdragen aan het welzijn van de regio en aan de ontwikkeling van nieuwe kansen voor toekomstige generaties. De toekomst ligt in een integrale benadering van sport, samenleving en bedrijf. Op het gebied van scholing is in Heerenveen een actieve samenwerking met het onderwijs. Onlangs zijn er gesprekken geweest met de Cruijff Foundation om het opzetten van een onderwijs hub te bespreken. Op zowel het onderwerp voorbereidingscentrum als onderwijs hub wil de gemeente de komende tijd samen met de partners tot een nadere uitwerking/concretisering van de plannen komen. Deze plannen zullen ook een positieve impact hebben op het topsportprofiel van Heerenveen. Breedtesport en topsport zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Financiën

(x € 1.000)

Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029
Incidentele aanvragen								
Flexschiil jeugd	I	Ja	O&O	2,00	-250			
Leerlingenvervoer	I	Ja	O&O		-400			
Strategisch adviseur Thialf en Sportstad	I	Nee	VHB	1,30	-214			
Bibliotheek	I	Ja	O&O		-150			
Bibliotheek gedekt uit stelpost taakmutaties	I	Ja	O&O		150			
				3,30	-864			
Structurele aanvragen								
Wmo indexatie hulp in de huishouding	S	Ja	O&O		-145	-153	-163	-176
Wmo Maatschappelijke Opvang SD	S	Ja	O&O		-77	-77	-77	-77
Wmo demografie	S	Ja	O&O		-254	-511	-773	-1.000
Wmo demografie gedekt uit stelpost taakmutaties	S	Ja	O&O		254	511	773	1.000
Specialistische jeugdhulp	S	Ja	O&O		-2.600	-2.600	-2.600	-2.600
Lasten gymzalen	S	Ja	O&O		-50	-50	-50	-50
Exploitatie zwembad	S	Nee	O&O		-1.005	-1.005	-1.005	-1.005
Keten OOV scenario A	S	Ja	NB	3,56	-400	-400	-400	-400
Veiligheidsregio	S	Ja	O&O		82	82	82	82
				3,56	-4.195	-4.203	-4.213	-4.226

Flexschil jeugd (incidenteel)

In 2024 is gekeken naar de werkdruk en organisatie van het team Jeugd en Gezin. We zien dat vanaf 2023 het jeugdbestand stabiel is met een lichte daling. Wel zien we dat de de zwaarte van de caseload is toegenomen vanwege een toename van het aantal complexe zaken. Met deze kennis is een aantal werkprocessen anders georganiseerd waardoor er meer tijd is vrijgekomen voor regietaken. Om die reden is onze verwachting dat de flexschil voor 2026 kan worden teruggebracht naar 2,0 fte. De wachtlijst blijft kritisch gevolgd worden om zo nodig te kunnen bijsturen.

Leerlingenvervoer (incidenteel)

In het jaar 2024 is het leerlingenvervoer opnieuw aanbesteed. Sinds 1 september 2024 is er een nieuwe vervoerder gecontracteerd. De verwachting is, dat de kosten voor leerlingenvervoer zullen stijgen door indexatie en nieuwe en wettelijke voorwaarden rondom duurzaamheid.

Strategisch adviseur Thialf en Sportstad (incidenteel)

In 2026 vragen Thialf en Sportstad inzet op een fors aantal terreinen zoals verduurzaming, actualiseren ijshockeyhal, exploitaties Sportstad/Thialf, nieuw masterplan Sportstad, energiekosten. Er zijn hiervoor geen structurele middelen beschikbaar. Daarom vragen we, vooruitlopend op het onderzoek in 2025, incidentele middelen voor 2026. In 2025 wordt onderzocht of en op welke wijze het strategisch advies voor Thialf en Sportstad plaats zal vinden.

Bibliotheek (incidenteel)

Vanaf 2026 wordt er een wettelijke zorgplicht voor gemeenten ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak ontvangen gemeenten op termijn een structurele bijdrage via het gemeentefonds. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht (en dus de structurele bijdrage) ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Voor de gemeente Heerenveen gaat dit om een bedrag van € 150.000 per jaar. Omdat de bedragen alleen voor 2025 en 2026 beschikbaar zijn gesteld worden ze incidenteel opgenomen. Met de inzet van deze decentralisatie-uitkering kan enerzijds het huidige niveau van diensten van Bibliotheken Mar en Fean in de bibliotheken van Heerenveen, Akkrum en Jubbega worden behouden en voldoen we aan de normen voor de zorgplicht.

Wmo indexatie hulp in de huishouding (structureel)

Bij de Perspectiefnota 2024 is extra budget voor indexatie aangevraagd en verwerkt in de begroting voor het totaal aan uitgaven maatwerkvoorzieningen. Vanaf 2023 zijn de tarieven gestegen door de loonstijgingen binnen de CAO's bij Wmo aanbieders. Het standaard indexatie-tarief in de begroting is daardoor niet toereikend. Inmiddels is duidelijk geworden dat de CAO-onderhandelingen voor onder andere de thuiszorg op korte termijn resulteert in een loonstijging van ruim 7,5%. Dit heeft impact op de tarieven die wij betalen aan de zorgaanbieders voor de maatwerkvoorziening hulp in het huishouden. Vanaf 1 januari 2026 gaan de nieuwe contracten in voor hulp in het huishouden. De aanbesteding vindt in 2025 plaats. De tariefbepaling wordt op dit moment samen met zorgaanbieders opgesteld. De nieuwe loonstijging wordt meegenomen in de nieuwe tarieven. Om deze extra loonstijging op te kunnen vangen in onze tarieven is extra budget voor indexatie nodig.

Indexatie is een verplichte component in de tariefstelling voor aanbieders. Met name in de maatwerkvoorziening hulp in het huishouden weegt deze component zwaar.

Naast deze structurele stijging is er sprake van een taakstelling. In aanloop naar de taakstelling in 2026 zijn al eerste resultaten geboekt, maar tegelijkertijd zien we dat de druk op deze maatwerkvoorzieningen toeneemt door de vergrijzing. Met nog soberder indiceren en administratief-arm inkopen draagt de nieuwe aanbesteding bij aan stabilisatie van deze maatwerkvoorziening. Door hogere indexatie neemt de druk op de taakstelling nog meer toe.

Wmo maatschappelijke opvang Sociaal Domein (structureel)

Vanuit de Wmo zijn enkele wettelijke taken belegd bij de centrumgemeenten. In Friesland voert Sociaal Domein Fryslân (SDF) deze taken uit namens de centrumgemeente Leeuwarden. Hierbij gaat het om onder andere Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Voor deze taken ontvangt de centrumgemeente ook middelen. De kosten van Maatschappelijke Opvang nemen toe, terwijl de decentralisatie uitkering maatschappelijke opvang niet (evenredig) toeneemt. Als gemeenten zijn wij gehouden aan de Algemene Maatregel van Bestuur, wat betekent dat gemeenten de reële kostprijs moet betalen voor Wmo activiteiten.

Wmo demografie (structureel)

Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst een nader te bepalen deel van de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het Gemeentefonds loopt, maar via een aparte financiering. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende objectieve indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Vooruitlopend op deze uitwerking heeft het Rijk jaarlijks € 75 miljoen, vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029, toegevoegd aan het gemeentefonds als aanvullende indexering voor de gevolgen van demografie. Zie hiervoor septembercirculaire 2024 en de raadsbrief van 19 november 2024. Via deze aanvraag stellen wij voor om de extra uitkering toe te voegen aan de posten maatwerkvoorzieningen Wmo (zoals bedoeld vanuit het Rijk). Het bedrag dat we in de algemene uitkering hebben ontvangen is al opgenomen in de begroting als inkomst, dit kan niet als dekkingsmiddel worden gebruikt.

Door de toenemende vergrijzing zullen de Wmo-zorgkosten voor gemeenten stijgen. In 2022 was 20% van de inwoners in de gemeente 65 jaar of ouder. De verwachting is dat het aantal 65-plussers in Heerenveen de komende jaren verder zal toenemen naar 25% in 2030. Ook het aantal 80-plussers zal toenemen. In 2022 was ongeveer 5% van de inwoners 80 jaar of ouder. Dit percentage zal naar verwachting stijgen tot 7% in 2030. Deze cijfers laten zien dat de vergrijzing in Heerenveen een aanzienlijke impact zal hebben op de behoefte aan zorg en ondersteuning. Ouderen blijven langer thuis wonen, waardoor meer vraag is naar Wmo voorzieningen, ondersteuning en woningaanpassingen. De gemeente heeft een wettelijke taak om ondersteuning te bieden voor wie dat nodig heeft.

Lasten gymzalen (structureel)

We willen dat kinderen en volwassenen goed kunnen bewegen, waaronder gymmen. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van accommodaties voor bewegingsonderwijs. Wij huren verschillende gymzalen ten behoeve van het bewegingsonderwijs. De servicekosten hiervan zijn, met name vanwege de energiecontracten, fors omhooggegaan. Ook de normvergoedingen die wij overmaken aan scholen voor de klokuren (gebruik van externe gymzalen), en het gebruik zelf, zijn gestegen.

Specialistische jeugdhulp (structureel)

De commissie Hervormingsagenda Jeugd adviseert de komende jaren bij de volumeontwikkeling uit te gaan van de verwachte reële groei van de totale netto zorguitgaven, die voor 2025 4,7% bedraagt. Met ons eigen gebruikte indexatie voor 2025 van 4,45% komen we uit op een bedrag van € 3.600.000. Echter onze inzet is om het tekort minimaal te houden. Om die reden houden we vooralsnog rekening met € 2.600.000. Daarmee zeilen we scherp aan de wind en hebben we nog geen rekening gehouden met de uitkomst van de productieverlagingen over het jaar 2024. De uitgangspunten die in de prognose zijn meegenomen is een gelijkblijvend aantal van instroom jeugdigen en een kostenstijging die gelijk blijft met de indexatie van de begroting. Belangrijk om te noemen is dat de kostenstijging geen relatie heeft met het aantal kinderen dat specialistische jeugdhulp ontvangt. Dit is de laatste twee jaren stabiel, we zouden zelfs kunnen spreken van een lichte daling. Wel zien we een toename van het aantal complexe situaties waarvoor duurdere voorzieningen nodig zijn. In hoeverre dit bedrag ook toereikend is voor het begrotingsjaar 2026 en opvolgende jaren is nog niet met zekerheid te zeggen. Wat we wel zien is dat de afgelopen jaren er elk jaar een toename te zien is van de kosten voor specialistische jeugdhulp. De afgelopen jaren waren de werkelijke uitgaven voor specialistische jeugdzorg in 2023 (€ 17,7 miljoen) en fors oplopend naar in 2024 (€ 22,5 miljoen). De gemeente heeft de wettelijke verplichting de uitgaven voor de Jeugdwet te betalen.

Exploitatie zwembad (structureel)

Vanaf 1 juni 2006 wordt de exploitatie van het gemeentelijke Sportcentrum met zwembad en sporthallen uitgevoerd door Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV (hierna Sportvoorzieningen BV), een dochter BV van Sportstad Heerenveen BV. (hierna Sportstad BV). In de exploitatieovereenkomst is destijds als uitgangspunt met Sportstad Heerenveen B.V. gehanteerd dat er sprake moet zijn van een sluitende exploitatie van het Gemeentelijk Sportcentrum. Op basis van de verwachting dat er sprake zou zijn een kostendekkende exploitatie, is er destijds geen exploitatiebijdrage overeengekomen. Niet voor het exploitatietekort en ook niet voor de kosten van groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. De afgelopen 20 jaren is gebleken dat het Sportcentrum, met name het onderdeel zwembad, niet budgettair neutraal kan worden geëxploiteerd.

	Zwembad	Overig Sportcentrum	Totaal
Initiële Investering	€ 2.948.800	€ 6.266.200	€ 9.215.000
Actuele boekwaarde	€ 1.820.000	€ 3.870.000	€ 5.690.000
Jaarlijkse kapitaallasten	€ 91.110	€ 193.610	€ 284.720

Op 1 juni 2026 loopt het huidige contract met Sportvoorzieningen BV af. Sportstad BV heeft aangegeven dat Sportstad, na afloop van het huidige contract, per 1 juni 2026 de exploitatie van het Sportcentrum wel wil voortzetten, maar alleen als hiervoor een kostendekkende bijdrage wordt betaald. De benodigde bijdrage is gebaseerd op de daadwerkelijke kosten van het exploitatietekort van het zwembad, inclusief kosten van groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Dit staat dus los van de huurafspraken met overige huurders in het Sportstad complex. De benodigde bijdrage is getoetst door een onafhankelijke partij, namelijk Antea en beoordeeld als efficiënt en realistisch. Indien we als gemeente zelf het zwembad zouden exploiteren of een andere partij hiervoor

zouden inzetten, zouden we minimaal dezelfde vergoeding, en mogelijk zelfs meer, moeten betalen.

Onderzoek scenario's

In verband met het aflopen van het contract per 1 juni 2026 hebben we verschillende scenario's verkend voor het zwembad met als doel om u als gemeenteraad een keuze voor te kunnen leggen. Wij hebben de volgende scenario's verkend:

- Continueren van de huidige voorziening
- Gedeeltelijke sluiting (sluiting wedstrijdbad)
- Gehele sluiting zwembad

De scenario's zijn vergeleken op zowel maatschappelijke waarde als op de kostenramingen van de scenario's.

Conclusie is dat er op dit moment maar 1 scenario wenselijk is, namelijk continueren van de huidige situatie. De andere scenario's zijn namelijk duurder én hebben een grotere negatieve maatschappelijke impact.

Keten Openbare orde en veiligheid scenario A (structureel)

Veiligheid raakt ons allemaal. Iedereen in onze gemeente moet hier veilig kunnen wonen, verblijven, werken en ondernemen. Daarom investeren wij in veiligheid. In 2023 hebben wij bij de vaststelling van het MJP-2 besloten extra te investeren in veiligheid. Recente onderzoeken, zoals het rekenkameronderzoek naar toezicht en handhaving in de openbare ruimte, laten echter zien dat onze huidige capaciteit niet in lijn is met de gestelde ambities.

Extra investeringen zijn nodig, met name ook in het kader van toezicht en handhaving. Er wordt voorgesteld om te investeren in de boa's. Boa's die je zichtbaar aantreft op straat en zo een direct aanspreekpunt kunnen zijn op het moment dat je ze nodig hebt. Het voorstel is om vanaf 2026 structureel € 400.000 te investeren in de veiligheid van onze gemeente. Naast de extra inzet in Boa's zal ook op andere vlakken inzet plaatsvinden, zoals op het gebied van ondermijning en juridisch advies.

Het is duidelijk dat deze investering niet direct zorgt dat al onze doelen en ambities op het gebied van veiligheid worden behaald, maar het is hiermee een balans tussen ambities en financiële haalbaarheid.

Veiligheidsregio

Op 30 januari 2025 is de kaderbrief van de Veiligheidsregio behandeld in de gemeenteraad. Het gevolg van de uitwerking van deze kaderbrief is dat onze bijdrage daalt door de aanpassing van de investeringsplanning met € 82.000. De afgelopen jaren is er bij de Veiligheidsregio sprake geweest van een voordelig rekeningresultaat. Dit is grotendeels ontstaan door vrijval van kapitaallasten als gevolg van een achterstand in de investeringsplanning. Deze achterstand wordt de komende jaren ingehaald. In de tussenliggende periode zal er nog sprake zijn van een vrijval van kapitaallasten. Deze vrijval is verwerkt in de kaderbrief, waardoor we dit nu ook op kunnen nemen.

Economische Leefomgeving

Us Ekonomy

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Economische eensgezindheid
- Vitaal werken, genoeg verdienen

Werken aan een duurzaam economisch systeem

We willen ondernemers een aantrekkelijk vestigingsklimaat bieden met goede voorzieningen voor werknemers en voldoende arbeidskrachten. We geven recreatie en toerisme de ruimte om verder te groeien. En we willen dat iedereen kan bijdragen aan de circulaire economie. Bij de keuzes die we maken, verliezen we de balans tussen mens, leefomgeving en economie niet uit het oog. Want het doel is een economisch gezonde toekomst, waarin een kansrijk leven mogelijk is voor iedereen.

We gaan aan de slag met:

- Een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat
- De handen ineen met bedrijfsleven en onderwijs
- Aandacht voor mobiliteit
- Banenmotor van Fryslân
- Bestaanszekerheid
- Recreatie en toerisme

Ontwikkelingen

De bestaanszekerheid staat onder druk

De impact van de sociaal economische voorspellingen zijn voelbaar zowel in onze sociale leefomgeving als in de economische leefomgeving. De druk op onze voorzieningen zal onverminderd voelbaar zijn, zeker in relatie tot de rijksbijdrage die daar tegenover staat.

Participatiewet in balans

Dit wetsvoorstel biedt een samenhangend pakket van ruim twintig maatregelen om de Participatiewet te verbeteren en de balans tussen rechten en plichten te herstellen. De beoogde inwerkingtreding is op zijn vroegst op 1 januari 2026. Vooruitlopend daarop zijn we als gemeente al aan de slag gegaan, onder meer via het nieuwe beleidskader terugvordering & verhaal, bijzondere bijstand en ons giftenbeleid, zoals vastgesteld door de raad.

Wetsvoorstel van school naar duurzaam werk: kanselijkheid vergroten

De begeleiding van jongeren tot 27 jaar met (een risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt wordt verbeterd, zowel bij de overgang van school naar werk als bij het behouden van werk. Dit gebeurt onder andere doordat scholen tijdens het onderwijs aanvullende loopbaanbegeleiding bieden, en na diplomering meer aandacht besteden aan de overstap naar vervolgonderwijs of werk.

Daarnaast komen er doorstroompunten waar jongeren zonder startkwalificatie begeleiding krijgen om terug te keren naar school of aan het werk te gaan.

Verdienvermogen in een constant veranderende economie

De (Nederlandse en ook regionale) economie is divers en continu in ontwikkeling. In deze tijd van transitie op het gebied van digitalisering, circulair en energie, en geopolitieke veranderingen is het belangrijk dat de economie wendbaar en dynamisch is, en blijft. Geopolitieke veranderingen leiden er ook toe dat economische zelfstandigheid een ruimtelijke vertaling behoeft. Het verdienvermogen staat ook onder druk met de duurder wordende samenleving. Innovatie en productiviteitsgroei zijn (mede in verband met de krapte op de arbeidsmarkt) belangrijk om onze brede welvaart te behouden.

Schaarste zet ons vestigingsklimaat en ondernemersklimaat onder druk

De komende jaren blijven we geconfronteerd worden met schaarste op het gebied van energie en netcongestie. Verduurzamingsplannen en ontwikkelplannen van ondernemers kunnen daardoor lastiger worden gerealiseerd. Ook is er sprake van schaarse bedrijfsgrond. Daarom dienen we zorgvuldig om te gaan met de ruimteclaims die er zijn en staat kwaliteit van de ontwikkeling en bijdrage aan de maatschappelijke transitie voorop.

Schaarse grondstoffen betekenen voor ons een uitdaging, daarom werken we aan een circulaire economie. Er liggen kansen voor ondernemers in onze Circular Valley, maar ook hier zal de schaarse ruimte zorgvuldige afwegingen vergen.

Economische ontwikkeling stimuleren en begeleiden vereist regionale samenwerking

Economische ontwikkeling is een complexe opgave die steeds meer een integrale en regionale aanpak vereist. Individuele gemeenten hebben niet de schaal en de slagkracht. Gezamenlijke keuzes maken, afstemming en samenwerking tussen gemeenten onderling en ook met de provincie, ontwikkelmaatschappijen, onderwijs- en kennisinstellingen en ondernemers zelf, zijn daarom noodzakelijk.

Financiën

(x € 1.000)

Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029
Incidentele aanvragen								
1e Inrichting It Bûtenplak	I	Ja	O&O		-43			
Financiering EPF	I	Nee	VHB		-52	-52		
					-95	-52		
Structurele aanvragen								
Wet Sociale Werkvoorziening (WSW)	S	Ja	O&O		-100	-100	-90	-90
WSW gedekt uit stelpost taakmutaties en uitkeringen	S	Ja	O&O		73	72	71	70
Vroegsignalering	S	Ja	O&O	1,67	-180	-180	-180	-180
Inburgering	S	Ja	O&O	1,90	-160	-160	-160	-160
Evenementenbureau	S	Nee	VHB		-100	-100	-100	-100
Jongerenparticipatie	S	Nee	NB	0,45	-79	-79	-79	-79
Kwartiermaker Europa	S	Nee	VHB	0,78	-116	-116	-116	-116
				4,80	-662	-663	-654	-655

1^e Inrichting It Bûtenplak (incidenteel)

Op basis van de wettelijke verplichting, zoals vastgelegd in de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs, heeft It Bûtenplak recht op bekostiging van extra eerste inrichting (onderwijsleerpakket en meubilair). Dit recht vloeit voort uit het groeiende aantal leerlingen en de gemiddelde leerlingenprognose over de komende 15 jaar.

Financiering EPF (incidenteel)

Op 5 november 2024 heeft het college besloten de samenwerkingsovereenkomst rondom het Europa Pact Fryslân (EPF) te verlengen voor de periode 2025 t/m 2027. Op dat moment is ook besloten dat het daarbij horende integrale financieringsbesluit voor de jaren 2026 en 2027 meegenomen wordt in deze perspectiefnota. De financiering voor het jaar 2025 was al gedekt. Het EPF is een netwerkorganisatie waarin we in Fries verband samenwerking op het complexe Europese toneel. De kwartiermaker Europa kan gebruik maken van deze samenwerking.

Wet Sociale Werkvoorziening (structureel)

In het hoofdlijnenakkoord zetten we in op bijdragen aan een robuuste sociale werkvoorziening met als doel om zoveel mogelijk mensen uit te laten stromen naar de reguliere arbeidsmarkt. Om de robuustheid te garanderen is een transitie nodig. Met onze sociale werkvoorziening Caparis hebben we daarom afspraken gemaakt om samen deze transitie door te maken om te komen tot een toekomstbestendige inrichting. Dit is nodig omdat het aantal cliënten en hun loonwaarde afneemt. Het Rijk heeft hiervoor het zogenoemde impulsbudget beschikbaar gesteld.

Vroegsignalering (structureel)

Iedereen kan te maken krijgen met schulden. We zetten vol in op vroeg signalering van mogelijke schulden, zoals dat ook door de raad via het uitvoeringsprogramma 'Armoede, schulden en laaggeletterdheid' is besloten. De inzet van de benodigde menskracht is tot op heden incidenteel opgelost. Maar sinds 2024 is er structurele financiering vanuit het Rijk beschikbaar waarmee vroeg signalering in lijn met uw eerdere besluit structureel gedekt kan worden. Het gaat hier om een structureel bedrag van € 180.000. Ditzelfde geldt voor de uitvoering van de wettelijke inburgeringstaken. De inzet van menskracht is tot op heden incidenteel afgedekt, maar het is structureel nodig.

Inburgering (structureel)

Sinds 1 januari 2022 is de Wet Inburgering (WI21) in werking getreden als wettelijk gemeentelijke taak. De huidige structurele formatie is onvoldoende om de wettelijk taak naar behoren uit te kunnen voeren.

Om de WI21 naar de normen van de wettelijke taak uit te kunnen voeren is structurele uitbreiding van de formatie noodzakelijk, zodat statushouders goed en tijdig starten met hun inburgeringstraject.

Evenementenbureau (structureel)

Om ook in de komende jaren een belangrijke rol te blijven spelen bij het aantrekken van aansprekende evenementen naar Heerenveen, is het nodig om de huidige incidentele bijdrage aan het evenementenbureau 'n Gouden Plak structureel te maken. Dit geldt zeker voor topsportevenementen, omdat wij geloven dat topsport kansen creëert voor de breedtesport, de amateursport, die door alle lagen van de bevolking wordt beoefend. In 2021 zijn op initiatief van de gemeente de taken van de regio Heerenveen 'n Gouden Plak verbreed naar het evenementenbureau.

Doelstellingen van het evenementenbureau zijn:

- Binnenhalen van (grote) evenementen
- Coördineren en meer "on brand" maken van evenementen
- Ondersteunen van bestaande en nieuwe evenementenorganisatoren
- Sterker in de markt zetten van evenementen

In de afgelopen jaren heeft 'n Gouden Plak haar meerwaarde bewezen. Zij ondersteunt diverse evenementenorganisatoren bij het organiseren en promoten van evenementen, zorgt voor verbinding van organisatoren en is actief betrokken geweest bij het aantrekken van aansprekende evenementen, zoals internationale ijshockeytoernooien, de Zandtovenaar, of het managen van de bidprocedure voor het WK vrouwenvoetbal en de Olympische Spelen.

Jongerenparticipatie (structureel)

In oktober 2021 heeft de raad unaniem het initiatiefvoorstel 'jongerenparticipatie' aangenomen. De inzet van de aanjager jongerenparticipatie die hieruit voort is gekomen was op basis van incidentele middelen en toen beschikbare budgetten. Na de positieve ervaringen van de afgelopen jaren is voor 2025 nogmaals incidenteel budget beschikbaar gesteld. In dit voorstel wordt deze incidentele situatie structureel aangevraagd met een beleidsbudget en bijbehorende formatie, zodat hier meerjarig invulling aan kan worden gegeven.

De inzet op jongerenparticipatie is nodig om de positie van jongeren binnen beleid, plannen en projecten te verankeren. Met als doel om de betrokkenheid en het vertrouwen van jongeren in de lokale democratie en overheid te versterken. De ervaringen van de afgelopen jaren laat zien, dat de tijdelijk inzet positief is en zijn vruchten afwerpt. Betrokken scholen zijn enthousiast over de activiteiten en willen graag de banden met de gemeente en de politiek behouden en uitbouwen.

Kwartiermaker Europa (structureel)

Dit voorstel sluit aan bij de wijziging 'Financiering Europa Pact Fryslân'. Onze bijdrage aan het Europa Pact is in het raadsbesluit van 2-12-2021 gekoppeld aan het creëren van interne ambtelijke capaciteit in de vorm van een 'kwartiermaker Europa', om projecten te kunnen ontwikkelen en fondsen te werven specifiek gericht op de gemeente Heerenveen. Dit is eerst gedaan voor drie jaar, waarbij nu de afweging moet worden gemaakt of deze functie structureel wordt gemaakt en daarvoor structurele middelen worden opgenomen in de begroting middels deze perspectiefnota. Begin 2024 is in de raad de Europese beleidsagenda vastgesteld. Het beleid krijgt steeds meer handen en voeten. De gemeente Heerenveen is inmiddels actief in 6 gesubsidieerde projecten, o.a. op het gebied van de arbeidsmarkt (ESF+), herijking van sportbeleid (Interreg Europe) en het tegengaan van lichtvervuiling (Interreg North Sea). Daarnaast zijn recent twee nieuwe projectaanvragen ingediend en worden er nieuwe projectideeën uitgewerkt, in samenwerking met het Europa Pact. De financiële opbrengsten dekken inmiddels ook de kosten ruimschoots (zelfs zonder inbegrip van de LEADER-gelden, die niet in de gemeentelijke organisatie maar in de brede regio landen). Naar verwachting zet die positieve lijn zich de komende jaren door. Onze huidige inzet, met een kwartiermaker in de rol van verbinder, regisseur en facilitator, loopt tot 31-12-2025. Bij het ontwerp van het Europa Pact heeft de provincie ons gevraagd om een inzet van 1 tot 1,6 fte. Het voorstel is voor structurele inzet van 1,0 fte, dus het minimum daarvan. Op dit moment is een kwartiermaker in dienst voor 28 uur (0,78 fte), dit dienstverband kan voortgezet worden.

De jaarlijkse kosten voor een full time functie bedragen € 138.000. Daarnaast wordt rekening gehouden met een werkbudget van € 9.000, voor reis- en verblijfskosten, deelname en organisatie evenementen en lidmaatschapskosten. Hierbij wordt de 0,78 fte verwerkt (€ 107.000) en het restant is opgenomen in de bijlage niet verwerkte aanvragen.

Fysieke Leefomgeving

Us Romte

Input vanuit de raadsagenda

- Wonen en volkshuisvesting
- Duurzaamheid

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Opgaven uit het onderwijs
- Wonen waar je wil
- Een betere bereikbaarheid
- Doen en laten in landschap en milieu

Een vitale en duurzame inrichting van onze leefruimte

Heerenveen wil een bloeiende plattelandsgemeente zijn waar inwoners goed kunnen wonen. De huidige nieuwbouwplannen helpen, maar lossen het bestaande woningtekort niet op. Daarom willen we zo snel mogelijk meer nieuwe woningen bouwen. Hiermee bedienen we diverse doelgroepen en sorteren we alvast voor op de woonvraag van de toekomst. We willen onze leefomgeving zo inrichten en beheren dat onze inwoners ook in de toekomst prettig wonen in een schone, hele en veilige woon- en leefomgeving. Aandacht voor water, klimaat, natuur, milieu en biodiversiteit is hierbij van groot belang.

We gaan aan de slag met:

- Vandaag de huizen van morgen bouwen
- Sturend werken met meer menskracht
- Werken aan bereikbaarheid van Heerenveen
- Vitale kernen
- Voorbeeldfunctie in duurzaamheid
- Samenwerken aan een klimaatbestendige omgeving
- Voorbeeldfunctie duurzaamheid
- Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

Heerenveen werkt aan de kwaliteit van de leefomgeving, voor nu en de toekomst.

Beleids huis van de Omgevingswet

Het beleids huis van de Omgevingswet dient als kader voor alle ruimtelijke ontwikkelingen. Om een heldere richting tot 2050 te bepalen waar we als gemeente naar toe willen, wordt in 2026 de Omgevingsvisie geactualiseerd. Hoe we dat willen bereiken wordt integraal in Omgevingsprogramma's uitgewerkt. Bijvoorbeeld in 2026 op het thema Mobiliteit en het Volkshuisvestelijk programma. Deze verschillende beleidsdocumenten dienen als basis voor de juridische regels in het Omgevingsplan. Samen met het casco wat we in 2025 hebben gebouwd, gaan we in 2026 aan de slag met het deel Omgevingsplan kern Heerenveen en starten we met het deel Omgevingsplan Buitengebied. Kritisch punt hierbij is de beschikbaarheid van capaciteit, die in de ketens beleid en omgevingszaken, sterk onder druk staat.

We werken aan ontwikkelingen op de korte termijn

Heerenveen groeit!

We zetten in op een versnelling van de woningbouw om onze ambitie te realiseren: minimaal 2.000 woningen toevoegen vóór 2030. De kaders vanuit het beleid over doelgroepen, betaalbaarheid, sociaal en zorg zijn daarin leidend. We sturen op de uitvoering van de afspraken in het convenant sociale woningbouw die we met de corporaties hebben gesloten. Naast diverse kleinschalige dorpsuitbreidingen, inbreidingslocaties in Heerenveen en het 'afbouwen' van Skoatterwâld, gaan we ons richten op de uitvoering van de gebiedsvisie A32. Daarnaast werken we aan een gebiedsvisies voor de uitbreiding van Akkrum en Heerenveen-West.

We werken ook aan ontwikkelingen voor op lange termijn

Masterplan Lelylijn

Om de besluitvorming over de Lelylijn dichterbij te brengen, werken we vanaf juni 2025 aan een Masterplan Lelylijn. Belangrijk onderdeel hiervan is de integrale gebiedsgerichte verdiepingen, waarbij we een aantal integrale en consistente toekomstbeelden ontwikkelen voor Heerenveen. Deze worden afgestemd met de lokale plannen zoals de contourennotitie, de omgevingsvisie 2.0 en de visie op wonen, werken en mobiliteit. In 2026 worden de toekomstbeelden nader geobjectiveerd en vertaald in indicatoren brede welvaart.

Fries Stedelijk Netwerk

Voor de lange(re) termijn hebben wij, samen met Leeuwarden, Smallingerland en Súd-West Fryslân, een sterke propositie en strategie richting het Rijk ten aanzien van wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen. Vanuit het Fries Stedelijk Netwerk kan met een groei in het woningaanbod worden bijgedragen aan de landelijke opgave voor voldoende en versnelde woningbouw, meer draagvlak onder voorzieningen (zoals het ziekenhuis) en het opvangen van de gevolgen van vergrijzing (behoud economie). De verstedelijkingspropositie zal in de volgende fase, onder andere in 2026, uitgewerkt worden naar een verstedelijkingsstrategie en bijbehorende investeringsagenda. Hierbij worden ook de Rijksoverheid en de overige Friese gemeenten betrokken. De aanpak hiervoor is in voorbereiding.

Beheer kapitaalgoederen

In 2022 is de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 t/m 2027 door de raad vastgesteld. In deze nota is aangegeven hoe wij als gemeente ons areaal aan kapitaalgoederen (verhardingen, bruggen, gebouwen) in onze fysieke leefomgeving beheren en onderhouden. In 2026 starten de voorbereidingen voor een actualisering van de Brede Nota Kapitaalgoederen en een nieuwe Nota voor de komende 4-5 jaar.

Als gevolg van interne en externe factoren constateren we dat de voorbereiding en uitvoering van de beheerplannen onder druk staan. Factoren als participatie, benodigde inzet van nutsbedrijven, beperkingen in interne en externe personele capaciteit leiden tot vertraging ten opzichte van de beoogde planning. Er is dan ook voorzien in bijstelling van middeleninzet, waarbij de planning beter aansluit bij de praktijk.

Financiën

(x € 1.000)

Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029
Incidentele aanvragen								
Lelylijn	I	Nee	VHB		-250			
Onderhoud bruggen	I	Ja	O&O		-50	-50		
Achterstanden vergunningverlening	I	Ja	O&O	1,20	-138			
				1,20	-438	-50		
Structurele aanvragen								
Kabels en leidingen Personeelslasten	S	Ja	O&O	1,30	-150	-150	-150	-150
Kabels en leidingen Dekking uit leges	S	Ja	O&O		150	150	150	150
Wettelijke taken facilitair en arbo	S	Ja	O&O	1,80	-200	-200	-200	-200
Maatschappelijke opgave wonen	S	Ja	O&O	12,00	-1.243	-1.372	-1.503	-1.563
Regisseur energienetwerk	S	Nee	VHB	1,00	-138	-138	-138	-138
Aanjager circulaire economie	S	Nee	O&O	0,20	-28	-28	-28	-28
Vervanging Weidlânsbrêge (investering € 6 mln)	S	Ja	O&O		0	0	-254	-251
				16,30	-1.609	-1.738	-2.122	-2.179

Lelylijn (incidenteel)

In 2025 en 2026 wordt gewerkt aan een Masterplan met als doel een goede onderbouwing te vormen voor toekomstige besluitvorming over de Lelylijn. Het Masterplan is een samenwerking tussen Rijk en Regio. Een belangrijk onderdeel uit het Masterplan is de gebiedsgerichte verdieping in Heerenveen. Heerenveen is één van de meest complexe knooppunten van de Lelylijn. Het is in het belang voor de besluitvorming over de Lelylijn, maar ook in ons lokale belang om de impact van de Lelylijn voor Heerenveen in beeld te brengen en op deze wijze een "no regret" kader te ontwikkelen. Dit onderzoek gebeurt samen met het Rijk en andere partners, waarbij deelname zorgt voor zelfregie op onze lokale ontwikkeling. Dit vraagt capaciteit die we niet beschikbaar hebben. Het is van belang om als Heerenveen deel te nemen in dit project en aansluiting te houden bij lokale planvorming zoals de contourennotitie als opstap naar de omgevingsvisie. In 2025 start het onderzoek, waarvoor heeft de raad middelen beschikbaar heeft gesteld.

Onderhoud bruggen (incidenteel)

De gemeente heeft zich geconformeerd aan het beleid van de Provincie Fryslân ("zorgeloos varen"). Dit houdt in, dat de bediening van de bruggen plaatsvindt van 9.00 uur tot 20.00 uur, zonder bedieningspauzes en zonder het vragen van bruggeld. Door deze aanpassingen is er sprake van een toename van brugopeningen tijdens het vaarseizoen. De consequentie daarvan is, dat er meer onderhoud moet worden uitgevoerd waarvoor geen middelen zijn gereserveerd in de nota kapitaalgoederen. Zonder dit onderhoud kan de goede werking van de bruggen niet worden gegarandeerd en is de kans op storingen / falen hoger. Daarom is het nodig het budget aan te passen. Dit gebeurt via de nota kapitaalgoederen. De nota kapitaalgoederen wordt in 2027 geactualiseerd. Tot die tijd worden de kosten incidenteel gedekt en opgenomen in deze perspectiefnota.

Achterstanden bij vergunningverlening (incidenteel)

Op het gebied van woningbouw hebben wij een belangrijke opgave in onze dienstverlening voor vergunningverlening, uitvoering en handhaving. In de commissie van 13 maart 2025 gaf het college al aan, dat ontwikkelingen soms sneller gaan dan wij kunnen bijbenen. Dat wordt voelbaar en zien we bijvoorbeeld terug in meer vergunningverlening, uitvoering- en handhavingzaken wat heeft geleid tot een achterstand en langdurig openstaande dossiers. Dit past niet bij onze uitgangspunten voor dienstverlening. Daarom zetten wij in op het éénmalig wegwerken van achterstanden én het versterken van de organisatie, zodat onze taak in vergunningverlening, uitvoering en handhaving goed op orde blijft.

Kabels en leidingen (structureel)

De activiteiten op het gebied van de aanleg van kabels en leidingen zijn de laatste jaren flink toegenomen en zullen de komende jaren ook hoog blijven. De aanleg van glasvezel en de werkzaamheden aan de verzwaring van de elektriciteitsnetten zijn hier de meest bekende / zichtbare voorbeelden van. Er is sprake van een onderbezetting op dit gebied, waardoor wij onze taak op het tijdig en goed herstel van kabelsleuven en het houden van toezicht hierop niet voldoende in kunnen vullen. Daarom zetten wij hier aanvullende capaciteit op in, die wij dekken uit de aanvullende opbrengsten uit de leges die wij hiervoor in rekening brengen.

Wettelijke taken facilitair en arbo (structureel)

Er is nu geen structurele capaciteit beschikbaar voor de uitvoering van een deel van de wettelijke facilitaire taken en de functie van installatieverantwoordelijke. Op deze functies wordt nu beperkt extern ingehuurd. Hierdoor zijn er continuïteitsrisico's, kan de organisatie niet altijd voldoen aan wet- en regelgeving op het vlak van Arbo en wordt onvoldoende invulling gegeven aan goed werkgeverschap wat betreft een prettige, gezonde en veilige werkplek.

Door de functies Installatieverantwoordelijke en concernadviseur Facilitair structureel toe te voegen kan de organisatie hierin beter voorzien.

Maatschappelijke opgave wonen: versnellen en basis op orde (structureel)

Heerenveen is een gouden gemeente om te wonen en te werken. Dat is fijn voor wie een (passend) huis heeft, maar nog niet iedereen kan daar van profiteren. Door gestegen prijzen voor koopwoningen, een steeds langere wachttijd voor sociale huurwoningen en het ontbreken van huizen voor statushouders en woonzorgwoningen zitten veel (potentiële) inwoners in de knel.

Daarom willen we een thuis voor iedereen bieden. Dit vraagt een versnelling en vergroting van het aantal woningbouwprojecten en continuïteit voor het woonbeleid, zoals de raad in de Woonvisie heeft vastgesteld. Minimaal 2.000 woningen toevoegen aan de woningvoorraad tot 2030. Daar hebben we deze collegeperiode veel resultaten in behaald. De woningvoorraad is met ruim zevenhonderd woningen toegenomen, de Gebiedsvisie A32 is vastgesteld, het Convenant en Bestemmingsreserve Sociale Huur zijn afgesloten en vastgesteld.

De afgelopen jaren zijn hiervoor (eindigende) incidenteel middelen beschikbaar gesteld. Daarmee gaan we gestelde doelen uit de door de gemeenteraad vastgestelde Woonvisie niet halen. Het is tijd voor structurele inzet om volop te kunnen blijven bouwen. Hiervoor investeren we structureel 1,2 miljoen in 2026 oplopend naar bijna 1,6 miljoen in 2029.

Om woningbouw te versnellen, passen we onze bestuurlijke en ambtelijke werkwijze aan. Met name bij kleinere en middelgrote projecten, levert dit een versnelling op waarbij we streven naar een periode van anderhalf jaar tussen de start van een project en de start van de bouw. Daarnaast zetten we blijvend in op het effectueren we de bestuursovereenkomst voor Heerenveen – West. We werken samen, in het Fries Stedelijk Netwerk, om vanuit de regio bij te dragen aan de landelijke opgave voor voldoende en versnelde woningbouw meer draagvlak onder voorzieningen (zoals het ziekenhuis) en het opvangen van de gevolgen van vergrijzing (behoud economie).

Om onze grootste maatschappelijke opgave te realiseren, is de organisatie anders georganiseerd. Dat doen we door het werken aan woningbouwprojecten plaats laten vinden in de 'non-routine', oftewel: separaat georganiseerd binnen de organisatie. Hieraan voegen we de benodigde capaciteit toe in de hele keten om wonen en woningbouw samenhangend en doelgericht te sturen en faciliteren: van beleid, tot voorbereiding en uitvoering. De benodigde capaciteit is deels aanwezig, en deels financieren we deze door deze perspectiefnota.

Met het apart en toegewijd toekennen van formatie voor woningbouw creëren we rust en ruimte om ook onze basistaken op het gebied van beleid (Omgevingswet en -plan), vergunningverlening, uitvoering en handhaving op orde te brengen en te houden. De extra wettelijke taken vanuit de Omgevingswet - die nu niet kunnen worden uitgevoerd - worden in 2026 wel uitgevoerd. We versnellen het opstellen van het Omgevingsplan. Door een projectmatige aanpak is het Omgevingsplan tijdig voor 2032 gereed. Hiermee komt de basis op orde om ook in de toekomst woningbouw en andere (ruimtelijke) ontwikkelingen sneller te kunnen behandelen en te realiseren.

Regisseur energienetwerk (structureel)

In 2023 zijn in het MJP-2 middelen toegekend om een strategisch regisseur energie infrastructuur voor 2024 en 2025 aan te stellen. Deze medewerker regisseert nu de interne en externe samenwerking in o.a. de netcongestie (o.a. netbeheerders, bedrijven, stakeholders woningbouw), om zo effectief bij te dragen aan de toekomstbestendigheid van de energie infrastructuur in onze gemeente. De urgentie en de complexiteit van deze opgave is afgelopen jaar nog groter geworden en dat zal naar verwachting ook in de toekomst zo zijn. Daarom nemen wij deze formatie structureel op in de begroting en brengen we de kosten hiervan ten laste van de door het Rijk beschikbaar gestelde CDOKE middelen. Voor ons als gemeente (en regio) is een robuuste, betrouwbare energie-infrastructuur van groot belang. Willen we een aantrekkelijke gemeente zijn om te wonen en te ondernemen, dan is aansluitcapaciteit en leveringszekerbaarheid van energie één van de eerste vereisten. Het oplossen van netwerkcongestie is een uiterst belangrijke opgave, omdat het grote impact heeft en bepalend is voor voorgenomen ontwikkelingen.

De regisseur stemt intern en extern af over de versterking van het laagspanningsnet in buurten met grootste knelpunten (BuurtRealisatiePlannen), de afronding van NULelie (middenspanningsnet), de 380kV verbindingen en stimuleert de ontwikkeling van opslag, collectieve oplossingen, energyhubs, andere warmteoplossingen. Daarnaast is er regie nodig op de innovatieve oplossingen, zoals opslag, pilots met netbewuste woonwijk, energy hubs en collectieve systemen.

Dit betreft één van de opgaven die vallen binnen de SPUK CDOKE. Daarom wordt voorgesteld om deze fte te dekken uit deze SPUK-regeling. Een SPUK blijft een tijdelijk dekkingsmiddel, waardoor bij het vervallen van deze SPUK een andere oplossing gezocht moet worden. Deze dekking wordt meegenomen bij de voorstellen voor de ombuigingen.

Aanjager circulaire economie (structureel)

In de begroting 2024 is er budget beschikbaar gesteld voor een projectmedewerker circulaire economie voor het Programma circulaire samenleving. Dit is uiteindelijk ingevuld met een projectleider/anjager voor circulaire economie, waardoor er een correctie plaatsvindt in functie en formatie en kosten. Dit betreft één van de opgaven die vallen binnen de SPUK CDOKE. Daarom wordt voorgesteld om deze fte te dekken uit deze SPUK-regeling. Een SPUK blijft een tijdelijk dekkingsmiddel, waardoor bij het vervallen van deze SPUK een andere oplossing gezocht moet worden. Deze dekking wordt meegenomen bij de voorstellen voor de ombuigingen.

Vervanging Weidlânsbrêge investering (structureel)

De Weidlânsbrêge is voor 2025 en 2026 geprogrammeerd voor groot onderhoud. Door uitval en veel storingen in 2023 en 2024, is de brug in 2024 grondig geïnspecteerd. Uit deze inspectie en nader onderzoek bleek dat groot onderhoud geen optie meer is. Het gaat dan vooral om het bewegingswerk en de hydrauliek motoren. De conclusie is, dat de brug niet meer voldoet aan de vigerende wet- en regelgeving (NEN-normering) en de onderhoudstoestand van dien aard is dat de brug na groot onderhoud nog steeds niet voldoet aan de vigerende wet- en regelgeving. Om wel te kunnen voldoen aan de NEN-normering zal de brug geheel vervangen (nieuwbouw) moeten worden. Daarnaast voldoet de brugwachtersvoorziening ook niet aan de huidige regelgeving (Arbo). De totale kosten voor het vervangen van de brug, inclusief de brugwachters voorziening, is geraamd op € 6.000.000, waarvan de structurele lasten zijn opgenomen in deze perspectiefnota. Aangezien er al € 1.500.000 was gereserveerd in de onderhoudsvoorziening voor het onderhoud van deze brug, wordt voorgesteld om dit bedrag uit de onderhoudsvoorziening te halen en te reserveren in een bestemmingsreserve ter dekking van de kapitaallasten. Op deze manier wordt het gespaarde bedrag ingezet voor de investering.

Mensen, Middelen en bestuur

Us Minsken en Middels

Input vanuit de raadsagenda

- Dienstverlening van de gemeente

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Programma's, prioriteiten en portemonnee

Een betrouwbare overheid naast betrokken inwoners

Als gemeente voelen we ons betrokken bij de vraagstukken in de samenleving. We staan daarom naast onze inwoners en ondernemers en werken vanuit de verwachtingen en behoeftes van de inwoners en ondernemers. We luisteren naar hen, willen als overheid toegankelijk en betrouwbaar zijn, onze afspraken nakomen en oog hebben voor de menselijke maat. We informeren onze inwoners en ondernemers actief en in begrijpelijke taal over wat we doen en waarom we dat doen, we zorgen dat we toegankelijk en laagdrempelig zijn.

Om dit waar te maken willen we zowel onze dienstverlening als onze bedrijfsvoering versterken. De bedrijfsvoeringsmiddelen zijn nu niet voldoende om de dienstverlening mogelijk te maken zoals we die voor ogen hebben.

We gaan aan de slag met:

- Betrouwbare dienstverlening
- Samen maken we de samenleving
- Bestuurlijke ruimte voor inbreng samenleving
- Investeren in organisatie en medewerkers
- Werkzaamheden uitvoeren binnen de daarvoor beschikbare middelen

Ontwikkelingen

Digitalisering en datagedreven werken

Beslissingen nemen op basis van betrouwbare informatie wordt steeds belangrijker voor een goede dienstverlening en een efficiënte bedrijfsvoering. Dit vraagt om een betrouwbare data- en informatiehuishouding, procesgericht werken, en actief sturen op kwaliteit, ethiek, privacy en veilig gebruik van informatie. Het is nodig om de kennis en bewustwording hierover te vergroten, en om in te zetten op een samenhangende aanpak. De buitenwereld blijft zich in sneltreinvaart ontwikkelen. Niets doen, betekent achteruitgang. AI en digitalisering bieden kansen voor innovatie, werkdrukverlichting en kwaliteitsverbetering.

Goed en gezond werkgeverschap

De krapte op de arbeidsmarkt vraagt om een duidelijke aanpak van werving en selectie, en om blijvende aandacht voor het binden en boeien van medewerkers. Denk aan aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, doorgroeimogelijkheden en ruimte voor het goede gesprek. We blijven inzetten op een wendbaar, lerend en inclusief personeelsbeleid. Vitaliteit, gezondheid en duurzame inzetbaarheid staan daarin centraal. We hebben aandacht voor een veilige werkomgeving, waarin medewerkers zich gezien en gewaardeerd voelen. Om onze werkdruk op een acceptabel niveau te houden, maken we duidelijke keuzes en stellen we prioriteiten.

Huisvesting

Vanaf 2026 staan er belangrijke keuzes op stapel rondom huisvesting, werkomgeving en fysieke veiligheid. Huisvesting moet onze manier van dienstverlening ondersteunen en de manier waarop wij samenwerken, en in lijn liggen met het door u genomen besluit over de toekomstige huisvesting.

De fysieke veiligheid van onze huidige huisvesting op alle locaties van de gemeente vraagt nadrukkelijke aandacht. Op basis van onderzoek naar de huidige situatie bepalen we welke verbeteringen nodig zijn om een veiligere werk- en ontvangstruimte te garanderen.

Financiën en doel- en rechtmatigheid

Vanaf 2026 neemt de druk op de gemeentelijke financiën verder toe. Oorzaken zijn onder andere de lagere uitkering uit het gemeentefonds, stijgende uitgaven door inflatie, en toenemende verplichtingen door decentralisaties en nieuwe wet- en regelgeving. We maken inzichtelijk waar financiële en beleidsmatige ruimte is, om zo toe te werken naar een structureel sluitende begroting voor de periode 2026–2029.

We hebben hierbij aandacht voor het naleven van wet- en regelgeving, en onze interne spelregels. We blijven scherp op de doelmatigheid en onze rechtmatigheid. Vooral het rechtmatig inkopen heeft onze aandacht.

Organisatieontwikkeling

In 2024 en 2025 is met de ontwikkeling en invoering van een nieuwe organisatiestructuur, het fundament gelegd voor de toekomst van onze organisatie. Teams zijn kleiner, de rol van het middenmanagement is verstevigd en de ketenstructuur legt de basis voor integraal werken binnen de domeinen. In 2026 verdiepen we nieuwe manieren van samenwerken, door in het Domein Ontwikkeling non-routine matig werk solide te organiseren en investeren we in een nieuwe cultuur van verbinding, trots en aandacht voor elkaar. Leiderschap heeft hierin een sleutelrol, we investeren op vaardigheden, samenspel en politiek-bestuurlijke sensitiviteit, om beter te sturen op integrale resultaten, de kwaliteit van onze dienstverlening te vergroten en het werkplezier voor Heerenveen te vergroten.

Financiën

(x € 1.000)

Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029
Incidentele aanvragen								
Programmaleiders transities	I	Nee	VHB	3,10	-485			
				3,10	-485			

Programmaleiders transities (incidenteel)

Na de verkiezingen in 2022 is door de raad een raadsagenda opgesteld met een vijftal thema's. Daarnaast is er een hoofdlijnenakkoord vastgesteld met een aantal transities. Deze transities zijn vertaald in zeven programma's. Bij MJP-1 2023 zijn de doelen, de effecten en de inspanningen vastgesteld. Bij MJP-2 zijn hiervoor middelen beschikbaar gekomen voor twee jaar en verwerkt in de begroting 2024 en 2025.

Deze middelen waren tweeledig.

1. Voor het faciliteren van de programmaorganisatie (menskracht d.m.v. programmaleiders en
2. voor de uitvoering van de programma's. Afgesproken is dat de programma's na twee jaar (eind 2025/begin 2026) worden geëvalueerd. Er zijn 6 programmaleiders voor 7 programma's (a 16 uur per week per programma). Deze aanvraag gaat alleen om de inzet van fte als programmaleiders en staat los van eventueel benodigde middelen voor de uitvoering daarvan.

De programma's zijn in volle gang. De afgelopen anderhalf jaar zijn aanzienlijke stappen gezet in het aanpakken van de grootste transities door deze programmatisch op te pakken. Tegelijkertijd realiseren we ons dat transities van deze omvang en complexiteit niet binnen twee jaar volledig kunnen worden afgerond. Elk programma kent, afhankelijk van de benodigde inspanningen, een eigen tempo.

Het ligt dan ook in de lijn der verwachting dat de programma's op 1 januari 2026 nog niet volledig zijn afgerond. In de loop van 2025 krijgen we hier meer zicht op.

Omdat er vanaf 1 januari 2026 geen structurele dekking meer is voor de inzet van programmaleiders en pas ná de evaluatie duidelijk wordt wat er nodig is, vragen we alvast voor één jaar formatieruimte aan voor 7 programmaleiders, elk voor 16 uur per week.

Na de evaluatie kan een definitieve inschatting worden gemaakt. Mocht er minder of geen inzet meer nodig zijn, dan vallen de middelen vrij.

Algemene Dekkingsmiddelen

Financiën

(x € 1.000)

Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029
Structurele aanvragen								
Correctie stelpost taakmutaties en uitkeringen	S	Ja	O&O		-223	-126	-508	-334
					-223	-126	-508	-334

Correctie stelpost taakmutaties en uitkeringen

Bij het verwerken van de Septembercirculaire 2024 is een stelpost voor taakmutaties opgenomen. Deze is als volgt opgebouwd:

Stelposten en taakmutaties	2026	2027	2028	2029
Indexatie WMO demografie	254	511	773	1.038
Digitaal stelsel omgevingswet	-48	-56	-64	-73
Besparingsverlies jeugd	-11	-208	-58	-58
Diversen	-6	-6	-6	-6
Openbare bibliotheken	153			
Wet betaalbare huur	42	23	19	17
Participatie	73	72	71	69
	457	336	735	987

In deze perspectiefnota zijn de onderdelen voor Wmo indexatie, bibliotheken en participatie ingezet. De andere posten niet en vallen hierbij vrij. Aangezien er ook negatieve posten (onder andere voor de aanpassing van de stelpost jeugd) in deze stelpost waren opgenomen betreft het hier een kostenpost.

Overhead

Financiën

(x € 1.000)

Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029
Incidentele aanvragen								
I&I adviseur (AI)	I	Nee	NB	1,00	-105	-105		
				1,00	-105	-105		
Structurele aanvragen								
Recruiter en ondersteuner recruiter	S	Nee	O&O	2,00	-191	-191	-191	-191
Nieuwe organisatie	S	Nee	O&O	1,80	-350	-350	-350	-350
Ondernemingsraad	S	Ja	O&O	0,44	-44	-44	-44	-44
Secundaire arbeidsvoorwaarden (reiskosten)	S	Nee	O&O		0	-400	-400	-400
Werkbudget CC&A	S	Ja	O&O		-30	-30	-30	-30
				4,24	-615	-1.015	-1.015	-1.015

I&I adviseur AI (incidenteel)

AI-toepassingen ontwikkelen zich in hoog tempo en worden in toenemende mate toegepast in publieke en private organisaties. We willen als gemeente aansluiting vinden én houden bij deze ontwikkelgolf, omdat het belangrijk is om bij te blijven en de voordelen van AI bewust en verantwoord te benutten. Tegelijkertijd willen we onze medewerkers bewust maken van zowel de mogelijkheden als de risico's van dit soort tools. Daarom is het nodig om te investeren in de volgende taken:

- Vergroten van AI-geletterdheid en bewustwording onder medewerkers via communicatie en educatie.
- Ondersteunen van afdelingen bij adoptie en toepassing van AI-tools zoals Microsoft Copilot.
- Coördineren van pilots, uitvoeren van ethische en juridische toetsen (zoals IAMA), en begeleiden van implementatie.
- Signaleren van kansrijke toepassingen binnen én buiten de organisatie en deze vertalen naar onze praktijk.
- Adviseren over en monitoren van AI-inzet, inclusief evaluatie, kennisdeling en ontwikkeling van businesscases.

We vragen nu voor een periode van twee jaar incidenteel budget aan, zodat we de ruimte hebben om te onderzoeken hoe snel en op welke manier we als organisatie met AI willen, kunnen en moeten meegroeien.

De AI Act verplicht organisaties vanaf 2 februari 2025 om hun medewerkers AI-geletterd te maken. Dit betekent dat ze moeten begrijpen wat AI is, hoe het werkt en welke impact het kan hebben. Medewerkers moeten inzicht hebben in wat AI voor invloed heeft op hun werkzaamheden, en hoe AI-systemen op een veilige en verantwoorde manier kunnen worden ingezet.

Recruiter en ondersteuner recruiter (structureel)

De uitstroom van gemeente Heerenveen ligt rond de 10% op jaarbasis en is vergelijkbaar met andere gemeentelijke organisaties. Vanwege de druk op de arbeidsmarkt kost het steeds meer inspanning om voldoende gekwalificeerde medewerkers te werven. De organisatie moet voor potentieel nieuwe medewerkers goed zichtbaar zijn en zich onderscheiden als aantrekkelijk werkgever. Dit betekent dat er noodzaak is om de arbeidsmarktcommunicatie te verbeteren. Elementen als modern en aantrekkelijk werkgeverschap en aansluiten bij verschillende doelgroepen en generaties zijn essentieel.

Daarnaast moet het wervingsproces verbeterd en geïntensiveerd worden, onder meer door gebruik te maken van meerdere en moderne wervingskanalen en -middelen een aanwezig te zijn op banenmarkten en campusrecruiting.

In het verlengde van de werving ligt een goede onboarding in de organisatie in de planning, zodat nieuwe medewerkers prettig landen en snel ingewerkt zijn.

In 2023 is tijdelijk geld voor een periode van twee jaar toegekend voor de inzet van een recruiter en een administratief ondersteuner. De noodzaak en toegevoegde waarde heeft zich inmiddels bewezen. De aanvraag is om het tijdelijk geld met ingang van 2026 om te zetten in structureel geld en de formatie voor zowel de recruiter als ondersteuner structureel toe te kennen (2 fte).

Nieuwe organisatie (structureel)

Vanaf 1 mei 2025 staat de nieuwe organisatiestructuur. Eén van de financiële gevolgen van deze structuurwijziging is een toename van 1,8 fte op het gebied van leidinggevendenden. Dit komt deels door hogere inschaling van de concerndirectie ten opzichte van de functie van afdelingshoofden en een hogere inschaling van een aantal teammanagersfuncties. Dit kost structureel € 305.000 extra. Daarnaast is er sprake van salarisgarantie conform het Sociaal Statuut voor medewerkers die op een lagere schaal zijn geplaatst met recht van behoud van de hogere schaal. Dit kost structureel € 45.000 extra. Per saldo wordt hierbij structureel € 350.000 aangevraagd. Deze investering draagt bij aan de kwaliteit van de nieuwe structuur en is essentieel om de basis op orde te krijgen.

Ondernemingsraad (structureel)

Aanvraag structureel budget voor de inzet van uren voor de ondernemingsraad.

De leden van de ondernemersraad zijn voor een deel van hun reguliere werkzaamheden vrijgesteld, zodat zij hun rol goed kunnen nemen. Als werkgever willen we de inzet voor de OR immers stimuleren en goed faciliteren. Om de inzet van de voorzitter en vicevoorzitter (ieder 8 uur per week) te kunnen compenseren voor het reguliere werk wordt 0,44 fte per jaar (€ 44.000) aangevraagd.

Secundaire arbeidsvoorwaarden (structureel)

Reiskostenvergoedingen spelen een significante rol in het aantrekken en behouden van medewerkers. De huidige reiskostenregeling binnen Heerenveen is daarvoor te summier. Vanaf 2027 willen we een marktconforme reiskostenvergoeding aanbieden, zodat ons aanbod aan secundaire arbeidsvoorwaarden vergelijkbaar is met dat van andere Friese werkgevers in het publieke domein. In 2026 kan dit worden voorbereid en afgestemd met het Lokaal overleg van de vakbonden.

Werkbudget Concerncontrol & Auditing (structureel)

Het Team Concerncontrol & Auditing is een nieuw team per 1 mei 2025 en bestaat naast de concerncontroller uit de CISO uit de functionaris gegevensbescherming (FG) en het auditteam (VIC). Voor de taken op het gebied van FG en concerncontrol & auditing is nog geen werkbedrag beschikbaar, bijvoorbeeld om onderzoeken te kunnen uitvoeren en indien nodig expertise in te huren indien die niet intern (in voldoende mate) aanwezig is. Verder is een eigen budget noodzakelijk om onafhankelijk te kunnen functioneren van het te onderzoeken object.

Bijlage

Niet verwerkte aanvragen

Aan het eind van deze bijlage is het overzicht van aanvragen welke niet verwerkt zijn in de Perspectiefnota 2026 opgenomen. Hierna wordt per aanvraag de toelichting gegeven waarom het bedrag is aangevraagd en welk risico er is dat deze aanvraag niet is verwerkt.

1. Advieskosten Thialf en Sportstad (incidenteel)

Rond Thialf en Sportstad is in verband met strategisch advies regelmatig externe specialistische ondersteuning nodig rond onderzoek en advies. Denk Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan technisch advies van een ingenieursbureau, fiscaal advies en inhoudelijk advies van een adviesbureau. Voor beide dossiers zijn hiervoor tot op heden geen middelen opgenomen in de begroting. Jaarlijks blijken deze middelen wel nodig. Op dit moment worden middelen geregeld via de voorjaars- en najaarsnota. Deze kosten fluctueren per jaar. Wanneer in enig jaar blijkt dat deze kosten hoger zijn dan het geraamde budget, dan zal hiervoor een aanvraag plaatsvinden via een tussenrapportage.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

We willen onderzoeken in hoeverre we hier vanuit onze eigen expertise advies op kunnen leveren. Omdat de kosten fluctueren doen we, mocht het noodzakelijk zijn, een aanvraag via de tussenrapportage.

2. Komboerden (incidenteel)

Op 26 september 2024 is in de raadsvergadering een motie aangenomen die als volgt luidt: "Yn de P-nota 2025 ut te wurkjen it ferfangen fan alle skansearre komboerden mei de Nederlânsktalige-Frysktalige-Ferzje, fan de measte doarpen yn gemeente It Hearrenfean Frysk-Freonlik (en op in natuerlik momint) troch in nij komboerd mei in Frysktalige-Nederlânsktalige-Ferzje. Yn de Frysktalige-Nederlânsktalige-Ferzje stiet in Frysktalige plaknamme boppe-oan mei hjirûnder de Nederlânsktalige plaknamme".

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Op basis van de integrale afweging is er geen ruimte om deze vervanging uit te voeren. Ook vanwege de lange omlooptijd en daarmee geen eenduidigheid in het verkeersbeeld wordt dit niet uitgevoerd. Daarmee wordt in die zin geen uitvoering gegeven aan de motie. Uiteraard blijven onze komborden, net als nu, in het Frysk en het Nederlands uitgevoerd.

3. Toezicht rechtmatigheid Jeugdhulp (structureel)

De functie van Toezichthouder Jeugdhulp is (net als Toezichthouder Wmo) een wettelijke taak van de gemeente. Deze taak heeft in de afgelopen jaren, sinds de decentralisatie in 2015, beperkt aandacht gekregen.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Gezien de reeds benodigde extra middelen voor jeugdzorg kiezen we ervoor om hier beperkt op te blijven inzetten.

4. Dierenambulance afvoer kadavers (structureel)

De organisatie (dierenbescherming) die voor de gemeente Heerenveen zorgt voor dierenopvang en het ophalen van kadavers zal vanaf 1 januari 2026 geen "wild" kadavers meer vervoeren/ophalen. Hiervoor zal de gemeente Heerenveen zelf acties

moeten plannen of dit anders weg moeten zetten. In het huidige contract, 2025, wordt de genoemde dienst, ophalen/vervoeren kadavers, inclusief wild, nog wel uitgevoerd. Vanaf 1 januari 2026 is de gemeente zelf verantwoordelijk voor het ophalen van wild kadavers zoals een ree, damhert en anders.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Het is nog onduidelijk wat de uitvoering van deze taak voor ons betekent en welke oplossing passend is. Te denken aan samenwerking met andere gemeenten, een aanbesteding of? Dit wordt eerst uitgewerkt, waarbij kosten inzichtelijk worden gemaakt en indien nodig dit in de voor- of najaarsrapportage 2026 wordt verwerkt.

5. Kwartiermaker Europa (structureel)

De aanvraag voor de kwartiermaker Europa was voor 1 fte, dit op basis van het ontwerp van het Europa Pact waarbij de provincie ons heeft gevraagd om een inzet van 1 tot 1,6 fte. Op basis van de integrale afweging is de aanvraag aan de onderkant van deze marge gedaan. Op dit moment is een kwartiermaker werkzaam bij onze gemeente voor 28 uur (0,78 fte), daarom is voor dat aantal fte (en een werkbudget van € 9.000) een aanvraag verwerkt. Het restant van de fte is dus niet verwerkt.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Op basis van de integrale afweging en dat het geen onontkoombare en onvermijdbare ontwikkeling is, stellen we nu voor om hier niet volledig op in te zetten.

6. Buurtbemiddeling

Buurtbemiddeling is een doeltreffende manier om burenruzies aan te pakken. Landelijk wordt twee derde van de behandelde zaken dankzij buurtbemiddeling met een positief resultaat afgerond. Getrainde vrijwilligers bemiddelen bij conflicten om zo zaken op te lossen en verdere escalatie te voorkomen. Caleidoscoop is in Heerenveen aangewezen om buurtbemiddeling te coördineren en uit te voeren. Door de stijging van casuïstiek kunnen zij dit niet langer uitvoeren binnen de beschikbaar gestelde 4 uren per week. Om de workload aan meldingen goed en vlot te kunnen oppakken is minimaal 8 uren per week benodigd.

Door stijging van meldingen van burenruzies kan het werk niet meer in 4 uren per week gerealiseerd worden, maar is minimaal 8 uren per week benodigd. Deze ervaring wordt ondersteund door het hiervoor gehanteerde rekenmodel met kengetallen. Op basis hiervan zou er ruim 12 uren per week nodig zijn, maar Caleidoscoop kan met hun huidige kennis en expertise in Heerenveen met 8 uren per week toe. Waar er in het startjaar 2016 nog 36 meldingen waren, waren dat er in 2024 61.

We zien dat buurtbemiddeling ook in Heerenveen resultaat heeft. Het oplospercentage steeg van 39% in het startjaar 2016 naar 72% in 2024. Het is voor ons dan ook een belangrijke preventieve maatregel om escalaties te voorkomen. Vroegtijdig ingrijpen is noodzakelijk en voorkomt erger. Wanneer praten een gepasseerd station is zal de druk komen te liggen bij de gemeente, en de politie om zaken op te lossen.

Daarnaast is de inzet van buurtbemiddeling een formele stap op basis van onze beleidsregel Wet aanpak woonoverlast Heerenveen. Voordat de burgemeester over kan gaan tot het inzetten van haar bevoegdheden, moeten eerst alle andere mogelijkheden geprobeerd zijn. Bemiddeling maakt daar onderdeel van uit.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Het bedrag is van dien omvang dat wij mogelijkheden zien om dit binnen de eigen budgetten op te lossen. We gaan deze inzet dus wel plegen. Mocht blijken dat het binnen de budgetten toch niet gaat lukken, dan komen we hier bij een voor- en najaarsrapportage op terug

7. Keten OOV scenario B (structureel)

In deze perspectiefnota stellen wij u voor te kiezen voor scenario "A" in het kader van Openbare Orde en Veiligheid, passend binnen ons financieel perspectief. In lijn met de doelen en ambities is ook een scenario "B" uitgewerkt in lijn met de gestelde doelen en ambities uit het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026.

De tussenevaluatie van het huidige Integrale Veiligheidsplan 2023-2026, het provinciale onderzoek naar 'Ondermijning in Fryslân' en de eindrapportage van het rekenkameronderzoek naar 'Toezicht en handhaving in de openbare ruimte' maken duidelijk dat de huidige capaciteit binnen de keten OOV onvoldoende is om de huidige maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden.

Met name de capaciteit van toezicht en handhaving binnen de gemeente is ontoereikend. Meer ogen en oren op straat zijn nodig om signalen van criminaliteit in onze dorpen en straten te signaleren en aan te pakken. Ook is extra handhavingcapaciteit nodig om te kunnen werken aan de gestelde ambities en doelen uit het integrale veiligheidsplan en het VTH beleidsplan. Met scenario B brengen wij onze handhavingcapaciteit op het gewenste niveau en zijn we in staat de eerdere gestelde doelen en ambities te realiseren. Het onderzoek naar ondermijning in Fryslân laat ook zien dat de capaciteit op OOV gebied in de provincie Fryslân te beperkt is om de aanpak van ondermijnende criminaliteit goed neer te zetten. Veelal moeten OOV'ers het er als onderwerp bij doen en kunnen zij zich niet volledig richten op dit thema. Ook in Heerenveen is dit het geval. Met het aanstellen van een tijdelijk projectleider ondermijning/Bibob coördinator zetten we een goede stap om de aanpak van ondermijning nog integraler te organiseren binnen het ambtelijke apparaat en verstevigen we de samenwerking met onze belangrijkste ketenpartners op dit gebied.

Met deze aanvraag sluiten we aan bij de eerdere wens van de gemeenteraad om scenario 2 uit het integrale veiligheidsplan op te nemen in de begroting. Met die aanvulling dat we 0,5 fte extra vragen voor een projectleider ondermijning.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen.

Op basis van de integrale afweging wordt voorgesteld om in te stemmen met scenario A, te weten het beschikbaar stellen van € 400.000. De aanvraag voor scenario B zou nog een extra uitzetting van € 781.000 kosten en daar is op dit moment geen ruimte voor.

8. Merkgereguleerder (structureel)

In 2024 zijn we met een groot aantal partijen vanuit Heerenveen gestart een traject om te komen tot "het verhaal van Heerenveen", dat wil zeggen onze merkidentiteit en onze kernwaarden. Dit verhaal is begin 2025 afgerond en vastgesteld. Deze merkidentiteit en kernwaarden zijn niet "van de gemeente" maar juist voor iedereen die vanuit de Heerenveense maatschappij communiceert.

Deze werkzaamheden worden uitgevoerd door een merkgereguleerder. Die richt zich op het versterken van onze identiteit en het imago van Heerenveen, op de lange termijn. Het gaat hier niet om het imago van de gemeente Heerenveen als organisatie maar om het imago van de gemeente Heerenveen als maatschappij en als bestemming voor wonen, werken en recreëren. De merkgereguleerder heeft werkbudget nodig om het verhaal van Heerenveen te concretiseren en uit te dragen, zowel naar externe partijen als intern.

Door het consequent gebruiken van de merkidentiteit en de kernwaarden ontstaat een sterker beeld van Heerenveen en kan Heerenveen zich beter profileren als aantrekkelijke bestemming voor wonen, werken en recreëren. Dit geeft een economische impuls en draagt bij aan brede welvaart, bijvoorbeeld door het versterken van het draagvlak voor voorzieningen. Ook van belang is het versterken van een gevoel van trots onder onze eigen inwoners, trots op onze ondernemers en meer kennis van wat er in de regio te doen en te beleven is.

Onder andere onze regiomarketingorganisatie Heerenveen 'n Gouden Plak heeft hierin een uitvoerende rol. Maar ook partijen als Merk Friesland (toerisme, inclusief zakelijk, en Zelf Samen Doen), Het Andere Friesland (toerisme en regio-inwoners) en vestigen in Friesland (ondernemen). De merkregisseur staat in nauw contact met deze partijen en stuurt vanuit onze kernwaarden.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Om hier uitvoering aan te kunnen geven is een structureel budget nodig voor het aanstellen van een parttime merkregisseur. Dit structurele budget past niet binnen ons financieel perspectief. Daarom, – en omdat het geen wettelijke taak betreft, – is dit voorstel niet financieel verwerkt in deze perspectiefnota.

9. Klimaatadaptatie fte hitte (structureel)

Met de vaststelling van het Watertakenplan 2025-2029 en het Beleids- en uitvoeringsplan Klimaatadaptatie in oktober 2024 is voorzien in de benodigde formatie voor klimaatadaptatie voor de onderdelen "water" en "droogte" en dekking vanuit de rioolheffing. Voor het onderdeel Hierbij is aangegeven dat voor het onderdeel "hitte", als onderdeel van klimaatadaptatie, is aangegeven dat de besluitvorming met betrekking tot over. 0,5 fte gaat plaatsvindt en bij de Perspectiefnota 2026.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Wij kiezen ervoor dit niet te verwerken in deze perspectiefnota, op basis van de integrale afweging. Dit betekent niet dat hier niet op wordt ingezet. Wij stellen voor de formatie ten aanzien van water en droogte met 0,5 fte uit te breiden door hier meer op in te zetten en dit te dekken vanuit de rioolheffing. Met de inzet op water en droogte wordt tevens voorzien in het beoogde doel ten aanzien van hitte.

10. Verduurzaming gemeentelijk vastgoed (investering) (structureel)

Wij hebben als gemeente een opgave om ons gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. Hiervoor is het noodzakelijk om in onze gebouwen te investeren.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Het is van belang om op basis van de juiste gegevens keuzes te maken in welke gebouwen we investering. Daarvoor is het beleidskader strategisch vastgoed vastgesteld. Op basis daarvan moet worden bepaald welke gebouwen van strategische waarde zijn voor de gemeente. Dit onderzoek en tegelijkertijd welke investering dan nodig is voor verduurzaming is in uitvoering. Indicatief is bij de investeringsagenda al wel inzicht geboden in de orde van grote van de opgave voor 2026 – 2030. Omdat dit nog onvoldoende concreet is qua exacte investering en om welke gebouwen het dan gaat. Het daarnaast geen wettelijke verplichting betreft én het niet past binnen ons financieel perspectief, is dit niet verwerkt in deze perspectiefnota.

11. Rotonde Haskeruitgang (investering) (structureel)

Er is een risico-analyse verkeersveiligheid van het gemeentelijk wegennet uitgevoerd. Deze analyse is nodig voor het aanvragen van subsidie in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid. Het kruispunt Haskeruitgang-Weinmakker scoort hierin het hoogst op het gebied van verkeersonveiligheid, gebaseerd op ongevals cijfers en snelheidsgegevens. Het wijzigen van dit kruispunt in een rotonde zorgt voor een verkeersveiliger situatie.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Op basis van de integrale afweging en omdat het geen wettelijke taak betreft, – wel een zorgplicht, – is dit voorstel niet opgenomen in deze perspectiefnota.

12. Ondernemingsraad-B (structureel)

Als werkgever willen we de inzet voor de OR stimuleren en goed faciliteren.

De uren die de medewerkers besteden aan OR-taken drukken nu op de algemene dienst en daarvoor is geen specifiek budget geraamd. Het moet nu worden opgevangen binnen de teams waar de OR leden werkzaam zijn. We weten dat de werkdruk bij de teams groot is en dat de inzet van OR uren soms 'zwaar' kan drukken op de beschikbare capaciteit. Vandaar dat we deze uren willen compenseren ten behoeve van de uitvoering van de reguliere werkzaamheden.

Totaal betreft dit 64 uren per week voor 14 OR leden, inclusief de voorzitter en vicevoorzitter. Dit staat gelijk aan 1,77 fte.

$1,77 \text{ fte} \times \text{€ } 100.000 \text{ (kosten max. schaal 10)} = \text{€ } 177.000 \text{ per jaar.}$

Voor dit voorstel (categorie B) wordt ervoor gekozen om, bovenop het voorstel categorie A, ook de kosten van de andere OR-leden (totaal 44 uur per week) te dekken, naast de uren van de voorzitter en vice-voorzitter. Dat betreft dus 1,33 fte per jaar en staat voor een bedrag van € 133.000.

Wanneer de benodigde middelen niet of gedeeltelijk beschikbaar komen, blijft de huidige situatie bestaan. De extra druk op de verschillende teams houdt dan aan, wat ten koste kan gaan van de beschikbare capaciteit voor reguliere werkzaamheden.

Motivatie waarom dit niet is opgenomen in de aanvragen

Op basis van de integrale afweging is ervoor gekozen om hiervoor geen extra budget aan te vragen.

(x € 1.000)

NR	Omschrijving	I/S	Wettelijk	O&O/NB/VHB	Fte	2026	2027	2028	2029
Incidentele aanvragen									
1	Advieskosten Sportstad en Thialf	I	Nee	O&O		-80	-80		
2	Komboerden	I	Nee	NB		-70			
						-150	-80		
Structurele aanvragen									
3	Toezicht rechtmatigheid Jeugdhulp	S	Ja	NB	0,50	-54	-54	-54	-54
4	Dierenambulance afvoer kadavers	S	Ja	O&O		-40	-40	-40	-40
5	Kwartiermaker Europa	S	Nee	VHB	0,22	-31	-31	-31	-31
6	Buurtbemiddeling	S	Nee	VHB		-18	-18	-18	-18
7	Keten OOV scenario B	S	Nee	NB	6,97	-781	-781	-781	-781
8	Merkregie	S	Nee	VHB		-80	-80	-80	-80
9	Klimaatadaptatie fte hitte	S	Ja	VHB	0,50	-48	-48	-48	-48
10	Verduurzaming vastgoed	S	Nee	NB		n.b	n.b	n.b	n.b
11	Rotonde Haskeruitgang	S	Nee	NB		0	0	-22	-21
12	Ondernemingsraad	S	Ja	O&O	1,23	-133	-133	-133	-133
					9,42	-1.185	-1.185	-1.207	-1.206